

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMAS

NUTARIMAS

1996 m. kovo 19 d. Nr. I-1242
Vilnius

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS PROGRAMOS

Lietuvos Respublikos Seimas, apsvaustęs Lietuvos Respublikos Vyriausybės programą ir vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 67 straipsnio 7 punktu bei 92 straipsnio penktąja dalimi, *nutaria*:

1. Pritarti Ministro Pirmininko Mindaugo Lauryno STANKEVIČIAUS pateiktai Lietuvos Respublikos Vyriausybės programai.
2. Nutarimas įsigalioja nuo priėmimo.

LIETUVOS RESPUBLIKOS
SEIMO PIRMININKAS

Č. JURŠĖNAS

TURINYS

Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas "Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos"	3
---	---

Lietuvos Respublikos septintosios Vyriausybės programa

1. Ekonominė politika	7
1.1. Finansų politika	9
1.2. Valstybės ir savivaldybių turto privatizavimas	11
1.3. Kainų ir konkurencijos politika	12
1.4. Prekybos ir muitų politika	13
1.5. Ūkio plėtojimas ir restruktūrizavimas	15
1.6. Investicijų politika	22
1.7. Ūkio valdymo tobulinimas	23
2. Agrarinė politika ir maisto ūkis	24
3. Socialinės apsaugos ir sveikatos politika	28
3.1. Darbo ir socialinės apsaugos politika	28
3.2. Sveikatos politika	32
4. Kultūra, švietimas, mokslas ir studijos	34
4.1. Kultūra	34
4.2. Švietimas, mokslas ir studijos	36
4.3. Kūno kultūra ir sportas	39
4.4. Jaunimo politika	40
4.5. Archyvai	40
5. Aplinkos apsauga	40
6. Teisinė politika, teisėtvarkos ir teisėsaugos gerinimas	42
7. Krašto apsauga	45
8. Užsienio politika	46

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. kovo 28 d. nutarimas Nr. 394 "Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo veiksmų ir krypčių"	49
--	----

Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo veiksmai ir kryptys

Ekonominė politika	50
Pirmaeiliai Vyriausybės uždaviniai	50
Finansų politika	54
Prekybos, kainų ir muitų politika	55
Infrastruktūros ir kitų ūkio šakų plėtojimas	57
Ūkio valdymo tobulinimas	61
Agrarinė politika ir maisto ūkis	62
Darbo ir socialinės apsaugos politika	63
Sveikatos politika	66
Kultūra	67
Švietimas, mokslas ir studijos, sportas	68
Aplinkos apsauga	70
Teisinė politika ir teisėsauga	71
Krašto apsauga	72
Užsienio politika	72

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEPTINTOSIOS VYRIAUSYBĖS PROGRAMA

1. EKONOMINĖ POLITIKA

Rengdama savo veiklos programą, septintoji Vyriausybė iš esmės nekeitė pagrindinių šeštosios Vyriausybės programinių nuostatų, o jas konkretizavo ir papildė atsižvelgdama į iškilusias problemas bei pareikštą kritiką.

Siekiant, kad augtų šalies ekonomika ir tuo pagrindu kiltų Lietuvos gyventojų gerovė, svarbiausieji šio laikotarpio uždaviniai yra:

nacionalinės valiutos patikimumo užtikrinimas, tolesnis infliacijos stabdymas;

bankų sistemos stabilizavimas ir stiprinimas;

griežta fiskalinė politika;

investicinio proceso skatinimas;

privataus sektoriaus tolesnė plėtra;

socialinės apsaugos sistemos tobulinimas.

Šiems uždaviniams įgyvendinti prireiks įvairių priemonių, susijusių su biudžeto vykdymu ir jo išlaidų valdymu, mokesčių sistemos reforma, mokesčių administravimu.

Lietuvai integruojantis į Europos Sąjungos rinką ir technologinę erdvę, Vyriausybė savo jėgomis bei Europos Sąjungos remiama vykdys įstatymų suderinimą. Įstatymų suderinimas bei naujai pateikiamų įstatymų projektų atitikimas Europos Bendrijų teisinę sistemą yra viena svarbiausių Lietuvos narystės Europos Sąjungoje sąlygų. Artimiausiu metu būtina pasiekti, kad ekonominių apribojimų Lietuvoje neliktų daugiau negu įprasta Europoje, kad būtų leista parduoti ne žemės ūkio paskirties žemę Lietuvos juridiniams, užsienio juridiniams ir fiziniams asmenims, taip pat steigti Lietuvoje užsienio bankams.

Įvertindama Lietuvos ekonomikos santykinius pranašumus – palankią geografinę padėtį, kvalifikuotą darbo jėgą, esamą nepakankamai panaudojamą gamybinį potencialą – ir tai, kad Lietuva neturi daugelio gamtinių išteklių, Vyriausybė mano, jog Lietuvai naudingiausia laikytis šios ūkio plėtotės strategijos:

spartinti ekonomikos augimą ir integraciją į pasaulinę ekonomiką, likviduoti kelių dešimčių metų ekonominį ir technologinį atsilikimą naudojan-tis pirmiausia užsienio investicijomis ir kreditais;

strategiškai svarbu sukurti ir remti tranzitą aptarnaujančios infrastruktūros plėtojimą. Būdamą palankioje geografinėje padėtyje, Lietuva turi tapti tranzito šalimi, patrauklia ne tik transportui, bet ir įvairioms paslaugoms (bankinėms, telekomunikacijų, tarpininkavimo, turizmo, konsultavimo Rytų rinkos klausimais ir kt.). Todėl numatoma tobulinti teisinius ir ekonominius pagrindus, pritraukiant į Lietuvą tranzitinius prekių srautus;

sudaryti palankias sąlygas plėtoti ir modernizuoti gamybą, kad būtų subalansuotas ir kuo geriau panaudojamas eksporto ir importo potencialas. Tam būtina įsigyti ir įvaldyti modernias technologijas, įgalinančias didinti gamybos produktyvumą ir konkurencingumą. Tuo tikslu Vyriausybė numato parengti lizingo veiklą reglamentuojančius norminius aktus ir plačiau naudoti šį ilgalaikės nuomos būdą, parengti ir pateikti Seimui pasiūlymus dėl pelno (pajamų) dalies, skirtos investicijoms, apmokestinimo nuliniu tarifu ir PVM už importuojamą ilgalaikį turtą mokėjimo tobulinimo;

taikyti įvairesnes privatizavimo formas, atsisakyti kai kurių šiuo metu esančių apribojimų, svarbiausiuoju privatizavimo tikslu laikant gamybos efektyvumą. Bus siekiama sukurti vienodas ūkininkavimo sąlygas visiems ūkio subjektams nepriklausomai nuo nuosavybės formų;

sudaryti palankias sąlygas verslui – svarbiam ekonomikos plėtojimo veiksniai ir papildomų darbo vietų šaltiniui. Tuo tikslu numatoma tobulinti teisinius pagrindus, skatinančius ir saugančius privatų verslą ir sudarančius palankias sąlygas jį plėtoti, ypač pradinėje stadijoje, taip pat remti verslo “inkubatorių”, inovacinių, informacinių ir konsultacinių verslo centrų bei agentūrų steigimą. Artimiausias Vyriausybės uždavinys yra užtikrinti Smulkaus ir vidutinio verslo plėtojimo programos įgyvendinimą.

Vyriausybė numato tobulinti verslo teisinę aplinką, išplečiančią jo galimybes. Tuo tikslu:

jau pateikti Seimui Laisvųjų ekonominių zonų pagrindų įstatymo ir su juo susijusių įstatymų pakeitimai bei papildymai;

bus parengti ir pateikti Seimui įstatymų dėl Kauno, Klaipėdos ir Šiaulių laisvųjų ekonominių zonų projektai;

baigiamas rengti Koncesijų įstatymo projektas;

baigiamas rengti naujas Įmonių bankroto įstatymas, kuriame bus detalčiau reglamentuotas bankroto procedūrų vykdymas.

Bus toliau plėtojama vertybinių popierių rinka, kuri įgalins efektyviau paskirstyti kapitalą ūkio šakoms, taip pat bus siekiama, kad efektyviau veiktų vertybinių popierių birža, būtų didinamas vertybinių popierių likvidumas ir patikimumas.

Vyriausybė numato nuosekliai laikytis pagrindinių ekonomikos politikos ir ūkio reformų tęstinumo principų, išdėstytų susitarimuose su Tarptautiniu valiutos fondu (TVF), konsultuodamasi su tarptautinėmis finansinėmis institucijomis ir atsižvelgdama į išylančias krašto ekonomikos plėtojimo problemas, tikslins ekonominės politikos įgyvendinimo procedūras.

Įgyvendindama ekonominę politiką, Vyriausybė dėmesingai nagrinės ir pagal galimybes įvertins mokslo institucijų, politinių partijų ir visuomeninių organizacijų pasiūlymus šalies ekonomikos plėtojimo klausimais.

1.1. Finansų politika

Vyriausybė sieks mažinti infliaciją, vykdys griežtą fiskalinę politiką, palaikys Lietuvos banko vykdomą monetarinę politiką, pagrįstą Lito patikimumo įstatymo nustatytais principais, ir fiksuotą lito ir JAV dolerio santykį 4:1; vadovaudamasi makroekonominės analizės rezultatais, vykdys griežtą taupymo politiką biudžetinėse įstaigose bei organizacijose; tobulins mokesčių įstatyminę bazę, siekdama sukurti racionalią mokesčių sistemą, skatinančią ekonomikos plėtrą ir pažangą.

Vyriausybė numato:

parengti ir pateikti Seimui Verslo pajamų mokesčio įstatymo projektą, kad būtų suvienodintos visų ūkio subjektų apmokestinimo sąlygos ir skatinami investiciniai procesai. Šis įstatymas pakeistų Juridinių asmenų pelno mokesčio įstatymą, paprastesnė taptų pelno apmokestinimo bei išlaidų pripažinimo tvarka;

patikslinti Fizinių asmenų pajamų mokesčio įstatymo projekto nuostatas, įvedus proporcingus mokesčio tarifus, suderintus su neapmokestinamų pajamų minimumu, ir tuo būdu sumažinus mokesčių tarifus mažiausias pajamas gaunantiems asmenims;

parengti ir pateikti Seimui Valstybinės žemės ir valstybinio vandens fondo nuomos mokesčio įstatymo projektą;

skatindama smulkų ir vidutinį verslą bei paprastindama atsiskaitymą su biudžetu, peržiūrėti patentų išdavimo ir mokėjimo už juos tvarką (susiaurinti veiklos rūšių, kurioms taikomi privalomi patentai, sąrašą ir sumažinti mokesčio tarifus);

atsižvelgdama į didėjančias mokesčių neapmokestinamų ir delspinigių sumas bei sunkią finansinę įmonių būklę ir įgyvendindama įstatymo “Dėl mokesčių prievolių valstybės ir savivaldybių biudžetams pasibaigimo” nuostatas, sudaryti sąlygas ūkio subjektams sumažinti skolas biudžetui. Vyriausybė laikosi

nuostatos, kad ūkio subjektų skolos būtų kapitalizuotos, o delspinigių sumos už laiku nesumokėtus mokesčius, susidariusios 1992-1994 metais, būtų nurašytos kaip beviltiškos skolos;

siekdama iš esmės sunorminti valstybės turtinių įsipareigojimų (valstybės vidaus ir užsienio skolos) juridinius klausimus, artimiausiu metu parengti ir pateikti Seimui Turtinių valstybės įsipareigojimų įstatymo projektą, reglamentuojantį vidaus ir užsienio paskolų ėmimo, valstybės garantijų suteikimo, valdžios ir valdymo institucijų kompetencijos šioje srityje klausimus;

limituoti savo skolinimąsi ir garantijų išdavimą taip, kad valstybės užsienio skola 1996 metais neviršytų 17 proc. bendrojo vidinio produkto, o skolinimasis per metus sudarytų ne daugiau kaip 25 proc. metinių valstybės biudžeto pajamų;

atlikti gautų ir panaudotų paskolų ir paskolų, gautų su Vyriausybės garantija, inventorizaciją siekiant nustatyti jų panaudojimo efektyvumą ir grąžinimo tikimybę;

atsižvelgdama į tai, kad įtemptai vykdoma valstybės ir savivaldybių biudžetų pajamų dalis ir būtina nedelsiant spręsti susidariusias atsiskaitymų su tiekėjais už gautus energetikos išteklius problemas, sugriežtinti energetikos išteklių vartotojų atsiskaitymų už sunaudotą visų rūšių energiją drausmę. Numatoma parengti ir pateikti įstatymo "Dėl Lietuvos Respublikos 1996 metų valstybės biudžeto ir atsiskaitymų į savivaldybių biudžetus normatyvų bei dotacijų patvirtinimo" pakeitimo ir papildymo projektą, perskirstant valstybės ir savivaldybių biudžetų asignavimus ir dalį jų skiriant energetikos įmonių nuostoliams padengti bei išlaidoms, susijusioms su bankų sanavimo priemonių įgyvendinimu, apmokėti;

parengti ir pateikti Seimui naują savivaldybių biudžetų formavimo metodikos projektą (vietoj dabar galiojančios Laikinosios atsiskaitymų į savivaldybių biudžetus normatyvų ir dotacijų nustatymo metodikos) ir Seimui pritarus pagal ją formuoti 1997 metų biudžetą;

baigti įdiegti visiškai funkcionuojančią valstybės išdo sistemą, įgalinančią padaryti valstybės biudžeto išlaidų dalies vykdymo procedūras daug paprastesnes bei užtikrinti taupesnę valstybės biudžeto asignavimų naudojimą pagal paskirtį;

įgyvendinti priemones valstybės skolinimosi, kuriuo finansuojamas biudžeto deficitas, kaštams sumažinti, panaudojant konkrečias pinigų ir kapitalo rinkų priemones ir orientuojantis į galimybę pritraukti gyventojų ir užsienio finansinių institucijų lėšas;

siekdama atstatyti ekonominį stabilumą ir pasitikėjimą bankais, kartu su Lietuvos banku ir bendradarbiaudama su Pasaulio banku bei Tarptautiniu

valiutos fondu, įgyvendinti bankų sektoriaus restruktūrizavimo programą racionaliai naudojant išteklius ir minimizuojant kreditorių praradimus;

sukurti teisinę bazę, užtikrinančią saugią ir patikimą bankų veiklą ir įgalinančią steigti užsienio bankų filialus bei dukterinius bankus Lietuvoje, taip pat sudaryti jų veiklai palankias ekonomines sąlygas.

1.2. Valstybės ir savivaldybių turto privatizavimas

Užbaigus valstybės turto privatizavimą už valstybės vienkartinės išmokas ir sukūrus platų privatų sektorių, privatizavimo tikslai ir metodai gerokai pasikeitė. Dabar per privatizavimą reikia spartinti ūkio modernizavimą, sukaupti lėšų nuvertėjusiems indėliams bei grąžintinam turtui kompensuoti, skatinti smulkų ir vidutinį verslą, remti žemės ūkį. Tai įmanoma pasiekti, jei privatizacijoje plačiai dalyvaus užsienio kapitalas. Tačiau suinteresuoti investuotojus ateiti į mūsų šalį galime tik pasiūlyti jiems perspektyvius investavimo objektus, tokius kaip energetikos, transporto ir ryšių. Šiose ūkio šakose užsienio kapitalas yra būtinas, nes Lietuva nepajėgi pati pakankamai investuoti į jas, o be investicijų šios itin svarbios šakos sparčiai degraduos, nuostolių našta guls ant valstybės biudžeto. Ir, priešingai, modernizacija užtikrintų ne tik tų šakų, bet ir viso ūkio sparčią pažangą. Todėl Vyriausybė inicijuos atitinkamus privatizavimo įstatymų pakeitimus, kurie plačiai atvertų kelią užsienio investicijoms į visas ūkio šakas, tačiau nepakenktų Lietuvos interesams.

Įgyvendindama Valstybės ir savivaldybių turto privatizavimo įstatymą, Vyriausybė viešąjį turtą parduos konkurencijos pagrindais, už pinigus, rinkos kainomis, vienodomis sąlygomis Lietuvos ir užsienio fiziniams ir juridiniams asmenims. Pardavimui bus pasiūlytos ir valstybės akcijos, dabar valdomos ministerijų ar Vertybinių popierių fondo.

Dabar svarbiausia neatidėliojant pradėti antrąjį privatizavimo etapą, nes jo rezultatų ir taip reiks laukti gerą pusmetį. Vyriausybė pirma eile numato:

užbaigti rengti ir patvirtinti antrajam privatizavimo etapui būtinus poįstatyminius aktus;

patvirtinti 1996 metais privatizuojamų objektų sąrašą;

atrinkti 7-10 stambių infrastruktūros įmonių privatizavimui ir pasiūlyti jas tarptautiniam konkursui;

nustatyti tvarką dėl informacijos apie investitoriaus pasiūlymų, reikšmingų privatizavimo sandorių sudarymui, konfidencialumo bei atsakomybę už šios informacijos atskleidimą.

Vyriausybė privatizavimą laiko ne savitiksliu procesu, sprendimų dėl privatizavimo tikslingumo kriterijais bus ne tik kaina, bet ir investitoriaus verslo planai bei garantijos dėl įsipareigojimų vykdymo.

1.3. Kainų ir konkurencijos politika

Vyriausybė nenumato keisti šiuo metu susiklosčiusio santykio tarp valstybės reguliuojamų ir rinkos kainų. Daugiausia dėmesio bus skiriama valstybinio kainų reguliavimo tobulinimui energetikos, ryšių, miškų ūkio, vandens tiekimo ir kanalizavimo bei keleivių transporto sektoriuose.

Nustatant valstybės reguliuojamas kainas, bus laikomasi nuostatos, kad kainos padengtų ekonomiškai pagrįstus gamybos kaštus ir užtikrintų pelną, būtiną šakai plėtoti.

Atsižvelgiant į energetikos išteklių ir energetinės veiklos svarbą Lietuvos ūkiui, numatoma pertvarkyti Valstybinę energetinių išteklių kainų ir energetinės veiklos komisiją į nuolatinę Valstybinę energetikos išteklių kainų komisiją, suteikiant jai savarankiškos valstybės valdymo institucijos statusą ir teisę nustatyti energetikos išteklių kainas, jų formavimo metodiką bei principus ir pavedant kontroliuoti energetikos veiklą. Šią komisiją numatoma sudaryti iš etatinių šios srities specialistų. Todėl Vyriausybė inicijuos Energetikos įstatymo ir Respublikos Prezidento atitinkamo dekreto pakeitimus.

Vykdydama konkurencijos politiką, Vyriausybė sieks įgyvendinti vienodų konkurencijos sąlygų principą, visų pirma, sustiprinti valdymo ir savivaldos institucijų teisės aktų ir kitų sprendimų kontrolę, kad būtų išvengta nepagrįstai skirtingų konkurencijos sąlygų kai kurioms įmonėms, privilegijų teikimo ar diskriminavimo.

Vyriausybė numato teikti paramą savivaldos institucijoms, sprendžiant kainų ir konkurencijos problemas vietiniame ūkyje, skatinant plačiau organizuoti darbų ir paslaugų viešo pirkimo konkursus. Konkurencijos stiprinimas vietiniame ūkyje teikiant paslaugas leistų taupiau naudoti gyventojų ir savivaldybių biudžetų lėšas ir sudarytų sąlygas pakelti vietinį ūkį.

Vyriausybė numato sustiprinti Konkurencijos įstatymo vykdymo kontrolę, ypač konkurenciją ribojančių susitarimų ir suderintų veiksmų, taip pat rinkos struktūrų koncentracijos kontrolės srityse. Vyriausybė pateiks Seimui naują Konkurencijos įstatymo projektą, kuriame numatoma spręsti konkurenciją ribojančių vertikalinių susitarimų, koncentracijos kontrolės, konkurencijos bylų tyrimo ir nagrinėjimo procedūros klausimus, informacijos bei įrodymų

surinkimo problemas ir kt. Konkurencijos teisės pagrindų tobulinimo reikalauja ir integravimosi į Europos Sąjungą procesas, kur konkurencijos skatinimui ir stiprinimui skiriamas prioritetinis vaidmuo. Vyriausybė numato parengti ir suderinti su Europos Sąjungos direktyvomis Konkurencijos taisykles ir Valstybės pagalbos taisykles.

Vartotojų teisių gynimo srityje Vyriausybė sieks geriau koordinuoti atitinkamų valdymo institucijų darbą ir funkcijų pasiskirstymą vartotojų teisių gynimo veikloje, taip pat parengs Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso atskirų straipsnių pakeitimo ir papildymo projektą, kuris padės ginti vartotojų interesus.

1.4. Prekybos ir muitų politika

Vyriausybės vykdoma prekybos bei muitų politika ir toliau bus orientuojama į Lietuvos pasirinktą atviros ekonomikos modelį, suteikiantį galimybę sparčiau integruotis į Europos Sąjungos ir pasaulio prekybos sistemas, pritraukti į Lietuvos ūkį daugiau užsienio investicijų. Tuo tikslu nuosekliai bus vykdomos priemonės, numatytos Lietuvos užsienio prekybos kryptyse, ir įgyvendinama kompleksinė specialių priemonių programa Lietuvos užsienio prekybos neigiamoms tendencijoms įveikti.

Atsižvelgdama į kintančią ekonominę Lietuvos situaciją bei pasirašomų prekybinių susitarimų su užsienio šalimis pobūdį ir sąlygas, Vyriausybė sieks liberalizuoti užsienio prekybos reguliavimo sistemą.

1996 metais bus toliau kuriamas užsienio prekybos plėtojimo institucijų tinklas. Įsteigta Eksporto plėtojimo agentūra, dalyvaujant pramonininkų ir verslininkų susivienijimams, išplės savo veiklą. Bus kuriamas eksporto skatinimo informacinių centrų tinklas Lietuvoje, pradedamos steigti prekybos atstovybės užsienio šalyse. Šių institucijų veikla bus efektyvesnė tik tuomet, kai jos ims glaudžiai bendradarbiauti su Lietuvos diplomatinėmis tarnybomis užsienyje. Vyriausybė imsis ryžtingų veiksmų, kad ambasadų darbas prekybiniais-ekonominiais klausimais būtų kur kas rezultatyvesnis ir prisidėtų prie Lietuvos prekių ir paslaugų eksporto didinimo, teigiamo mūsų valstybės įvaizdžio formavimo. Bus nuosekliai įgyvendinamas sudarytas tarptautinių parodų ir mugių, reprezentuojančių Lietuvą, ir renginių, kuriuose dalyvaus Lietuvos firmos, planas. Svarbiausiose parodose dalis išlaidų bus kompensuojama iš Eksporto rėmimo fondo.

Bus tęsiamos derybos dėl Lietuvos prisijungimo prie Vidurio Europos laisvosios prekybos asociacijos (CEFTA), deramasi dėl laisvos prekybos

sutarčių su Slovėnija, Bulgarija ir Rumunija bei kitomis valstybėmis, pasirengusiomis turėti tokio statuso susitarimus su Lietuvos Respublika, taip pat dėl didžiausio palankumo režimą prekyboje nustatančių susitarimų su kai kuriomis Nepriklausomų Valstybių Sandraugos šalimis.

Siekdama užtikrinti tolesnį užsienio prekybos vystymąsi bei muitų politikos tobulinimą, Vyriausybė šiais metais numato:

spartinti šalies integravimąsi į pasaulinę prekybos sistemą (1992 m. rugsėjo 29 d. Lietuvos Respublika gavo stebėtojo statusą Bendrajame susitarime dėl muitų tarifų ir prekybos (GATT). Šiuo metu yra baigiami parengiamieji darbai dėl prisijungimo prie Pasaulio prekybos organizacijos (WTO) – transformuoto GATT'o);

atsižvelgiant į Seime jau svarstomo Muitinių kodekso projekto nuostatas bei Europos Sąjungos direktyvų reikalavimus, parengti Muitų tarifų įstatymo pakeitimo projektą;

parengti Viešojo pirkimo įstatymo bei jį lydinčiųjų dokumentų projektus, suteikiant pirmumo teisę viešojo pirkimo procedūrose ir konkursuose Lietuvos gamintojams ir verslininkams;

parengti muitų politikos tobulinimo kryptis, atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos tarpvalstybinių sutarčių reikalavimus bei kitų tarptautinių susitarimų nuostatas;

parengti ir pateikti Seimui Komercijos kodekso projektą.

Siekdama geriau tenkinti Lietuvos gyventojų poreikius ir apginti pirkėjų teises, Vyriausybė parengs priemones, užkertančias kelią abejotinos kokybės prekėms į Lietuvos rinką patekti ir nesažiningai reklamai bei imsis priemonių, kad būtų atlyginta pirkėjui padaryta žala, taip pat aktyvins vartotojų švietimą, informavimą bei jų teisių gynimo organizacijų veiklą. Importuojamai produkcijai bus taikomi griežti higienos ir ekologijos reikalavimai.

Vyriausybė remis prekybą Lietuvoje pagamintomis prekėmis. Bus plečiamas sertifikavimo bei metrologijos įstaigų tinklas, jos bus aprūpinamos šiuolaikine įranga, griežtinama kokybės kontrolė, gerinama metrologijos, standartizacijos tarnybų bei kokybės inspekcijų veikla.

Atsižvelgdama į tai, kad prekybos licencijavimas ne tik mažina prekių apyvartą ir riboja kitą ūkinę veiklą, bet ir prieštarauja Europos Bendrijų teisės reikalavimams, Vyriausybė numato sumažinti licencijuojamų gaminių skaičių iki minimumo, o vėliau nagrinės galimybes ir teiks Seimui pasiūlymus pereiti prie nelicencinės prekybos.

1.5. Ūkio plėtojimas ir restruktūrizavimas

Vyriausybė daug dėmesio kreips į tai, kad būtų plėtojama efektyvi šalies ūkio infrastruktūra, kuri lemia daugelio šakų stabilų vystymą, užsienio investicijas.

Pagal pagrindines Nacionalinės energetikos strategijos nuostatas ir kryptis bus vykdoma **energetikos ūkio reforma**, kuria siekiama:

didinti apsirūpinimo pirminiais energetikos ištekliais patikimumą (importuojant žaliavą ir kurą iš kelių šalių);

didinti energijos gamybos, perdavimo ir vartojimo efektyvumą mažinant energijos sąnaudas bendrojo vidinio produkto vienetai;

plėsti vietinių ir atsinaujinančių energijos šaltinių panaudojimą;

tęsti teises ir institucines energetikos sektoriaus reformas.

Šiuo tikslu Vyriausybė numato:

tęsti valstybinio kuro rezervo mazuto saugyklos Vilniuje statybos I etapo darbus, užbaigti Klaipėdos naftos produktų terminalo rekonstravimo I eilę ir pradėti jame perkrauti naftos produktus;

spręsti Būtingės naftos terminalo statybos finansavimo klausimus;

pasirengti pramonei vietinės naftos gavybai Gargždų ir Kretingos zonose; remti akcinės bendrovės "Mažeikių nafta" rekonstrukciją;

įrengti Lietuvos elektrinėje II energetikos bloko elektrostatiinius filtrus;

įgyvendinti priemones, kurių reikia, kad Ignalinos atominė elektrinė būtų saugiai eksploatuojama, tvarkomos radioaktyviosios atliekos, spartinti panaudoto branduolinio kuro saugyklų projektavimą ir statybą;

dalyvauti rengiant Baltijos šalių regionines elektros energetikos ir dujų ūkio plėtojimo strategijas, tęsti darbus Lietuvos ir Lenkijos energetikos sistemų sujungimo srityje;

parengti energijos tarifų skaičiavimo metodikas ir pagal jas patvirtinti tarifus, padengiančius gamybos, tiekimo ir paskirstymo kaštus bei užtikrinančius, kad bus sukauptos lėšos, kurių reikia rekonstrukcijai ir naujoms investicijoms;

parengti priemones dėl elektros energijos eksporto plėtos;

griežtai reikalauti, kad būtų laikomasi Vyriausybės patvirtintų elektros, šilumos ir dujų vartojimo taisyklių, reguliuojančių atsiskaitymą už patiektus energijos išteklius, nedarant išimčių jokiems ūkio subjektams;

patikslinti Nacionalinę energijos vartojimo efektyvumo didinimo programą ir 1996 metų I pusmetyje pateikti ją tvirtinti;

parengti ir patvirtinti vietinės naftos paieškų bei gavybos strategiją ir parengti pasiūlymus įsteigti naftos darbų tarnybą (reorganizuojant esamus padalinius) šios strategijos įgyvendinimui reguliuoti valstybiniu lygiu;

pradėti įgyvendinti geoterminės energijos panaudojimo Lietuvoje projektą;

rengti energetikos veiklą reglamentuojančius dokumentus, atitinkančius Europos Sąjungos kriterijus;

parengti Branduolinės energetikos ir Atominės elektrinės įstatymų projektus;

parengti energetikos restruktūrizavimo, privatizavimo ir valdymo tobulinimo studijas ir pradėti įgyvendinti jų rekomendacijas;

parengti ir priimti sprendimą dėl šalies šilumos ūkio decentralizavimo, perduodant jį į savivaldybių reguliavimo sritį, numatyti šio sprendimo įgyvendinimo mechanizmus bei terminus.

Vyriausybė toliau plėtos ir restruktūrizuos transportą, atsižvelgdama į Nacionalinėje transporto plėtros programoje nurodytas šias pagrindines transporto politikos kryptis:

per tarptautinius transporto koridorius integruotis į Vakarų Europos transporto tinklą ir vežimų paslaugų rinką, panaudojant patogią Lietuvos geografinę padėtį tarptautiniams, tranzitiniais bei turizmo ryšiams plėtoti;

transporto veiklos reguliavimo teisinę bazę suderinti su Europos Sąjungoje galiojančiais įstatymais, normomis, standartais;

užtikrinti stabilią strateginių valstybės transporto infrastruktūros objektų veiklą, jų rekonstravimą ir modernizavimą, pagal galimybes pasirūpinus reikiama investiciniais ištekliais;

skatinti privataus kapitalo investicijas į transporto paslaugas.

Vyriausybė teikia prioritetą šių tarptautinių transporto koridorių plėtojimui:

jūrų ir sausumos keliais Rytų–Vakarų kryptimi per Klaipėdos uostą, t.y. multimodalinio transporto grandine tarp Vakarų, Šiaurės Europos valstybių ir Rusijos, Baltarusijos, Ukrainos, kitų valstybių. Tuo tikslu bus rekonstruojama Klaipėdos uosto, kelių, geležinkelio bei sienų perėjimo punktų infrastruktūra magistralėse Klaipėda–Kaunas–Vilnius–Medininkai (Kena) ir jų atšakoje Kaunas–Kybartai;

kelių ir geležinkelio linijomis Šiaurės–Pietų kryptimi, t.y. magistrale “Via Baltica” bei europinio standarto geležinkeliu, plėtojant prekių perkrovimo pajėgumus Šeštokų regione bei ateityje numatant šio geležinkelio liniją pratęsti iki Kauno.

Šiais metais Vyriausybė numato:

atsižvelgiant į Seimo pastabas, parengti galutines Oro transporto kodekso, Oro erdvės naudojimo įstatymo, Klaipėdos valstybinio jūrų uosto įstatymo, Vidaus vandenų transporto kodekso, Geležinkelio transporto kodekso, Prekybinės laivybos įstatymo projektų redakcijas, kad jos būtų priimtos Seimo VIII sesijoje, parengti Kelių transporto, Transporto infrastruktūros įstatymų projektus, Transporto veiklos pagrindų įstatymo naują redakciją;

pagal parengtą projektą pradėti restruktūrizuoti specifinės paskirties akcinę bendrovę “Lietuvos geležinkeliai” siekiant įteisinti Europos Sąjungos atitinkamus geležinkelio valdymo reikalavimus, parengti projektą Vyriausybės ir specialios paskirties akcinės bendrovės “Lietuvos geležinkeliai” sutarties, kuri reguliuotų geležinkelio infrastruktūros eksploatavimą ir finansavimą, eismo saugumą, visuomenei teikiamas paslaugas;

skatinti multimodalinius vežimus geriau naudojant Klaipėdos uosto ir geležinkelio infrastruktūrą, kuriant prekių paskirstymo terminalus, plėtojant krovinių ir keleivių transportavimą jūrų keltų ir “Ro–Ro” linijomis;

vykdyti kelio kapitalinio remonto geležinkelio ruožuose Klaipėda–Šumskas ir Kaišiadorys–Kybartai projektus, pradėti rekonstruoti ir plėsti Mockavos, Kenos ir Kybartų pasienio geležinkelio stotis;

suprojektuoti ir pradėti statyti Klaipėdos uosto konteinerių terminalą bei modernizuoti “Ro–Ro” terminalą, parengti uosto vartų infrastruktūros ir uosto geležinkelių rekonstravimo projektus;

tiesti “Via Baltica” magistralę, parengti paskolos sutartį su Europos rekonstrukcijos ir plėtros banku, Europos investicijų banku, Šiaurės investicijų banku dėl “Via Baltica” 5 metų programos finansavimo, įgyvendinti kai kurių magistralinių automobilių kelių ruožų dangos atnaujinimo projektą;

toliau įgyvendinti tarptautinių Vilniaus, Kauno, Palangos aerouostų infrastruktūros modernizavimo projektus, atidaryti akcinės bendrovės aviakompanijos “Lietuvos avialinijos” reguliarią oro liniją Vilnius–Roma, pradėti akcinės bendrovės aviakompanijos “Lietuva” lėktuvų parko atnaujinimą;

plėtoti transporto pramonės įmonių potencialą (Lietuvos ir užsienio rinką) kuriant naujas darbo vietas. Koncentruoti laivų remonto paslaugas akcinėje bendrovėje “Vakarų laivų remontas”. Restruktūrizuoti aviacijos pramonę diegiant lengvos klasės lėktuvų remonto technologijas, įgyvendinant šiuolaikinių standartinės klasės sklandytuvų gamybą. Skatinti pramonės įmonių pajėgumų naudojimą keleiviniams vagonams, vagonams-refrižeratoriams, lokomotyvams, varikliams, geležinkelio agregatams, mazgams remontuoti, iešmams, pabėgiams gaminti;

vykdyti akcinės bendrovės „Lietuvos jūrų laivininkystė“ laivyno atnaujinimo programą – pastatyti 4 naujus bendros 25 tūkst. tonų talpos jūrų laivus; toliau įgyvendinti miestų ir priemiesčių autobusų parko atnaujinimo programą;

koordinuoti veiksmus su Latvija ir Estija formuojant bendrą tranzito paslaugų erdvę, rengiant ir įgyvendinant regioninius investicinius projektus, plėtojant tarptautinių vežimų paslaugas.

Ryšių ir informatikos srityje Vyriausybė numato:

toliau rengti ryšių ir informatikos valstybinio teisinio ir techninio reguliavimo pagrindus (įstatymus, standartus), parengti Seimo priimtų Ryšių, Radijo ryšio, Kompiuterių programų ir duomenų bazių teisinės apsaugos įstatymų įgyvendinimo tvarką;

sudaryti integralią ir atvirąją valstybės informacijos išteklių (registrų, kadastrų, klasifikatorių) sistemą, plėtoti duomenų perdavimo tinklą, iki 1996 metų pabaigos įjungti į jį daugumos ministerijų, departamentų, apskričių valdytojų administracijų, dalies savivaldybių kompiuterius (iš viso apie 40 institucijų), siekti, kad būtų padidintas ryšio kanalo su tarptautiniais kompiuterių tinklais, įskaitant INTERNET, pralaidumas;

plėtoti ir diegti kompiuterizuotąją savivaldybių bei apskričių informacinę sistemą, tobulinti muitinio tranzito kontrolės informacinę sistemą, plėtoti muitinės kompiuterių tinklą.

1996 metais nutiesti didelio pralaidumo šviesolaidines ryšių linijas Šiauliai–Klaipėda su atšaka į Latviją, įrengti didelio greičio skaitmeninę signalų perdavimo aparatūrą, pradėti tiesti šviesolaidinę ryšio liniją Klaipėda–Marijampolė;

pastatyti tarptautinę skaitmeninę telefonų stotį Vilniuje, plėtoti skaitmeninių telefonų stočių tinklą Vilniuje bei Kauno, Klaipėdos, Panevėžio ir Šiaulių zonose, įvesti daugiau kaip 50000 naujų telefonų, diegti vietinių pokalbių apskaitos sistemą, 1996 metais sumontuoti šias sistemas 5 didžiuosiuose Lietuvos miestuose;

plėtoti konkurenciją ryšių srityje ir gerinti ryšio kokybę – išduoti licencijas kurti radijo paieškos, kabelinės ir eterinės televizijos tinklus, Lietuvos radijo ir televizijos centre pakeisti dalį daug energijos vartojančios aparatūros šiuolaikine technika, pastatyti naujus TV siųstuvus Druskininkuose ir Skuode, 1996 metais 100 MHz diapazonu (FM) pradėti transliuoti pirmąją Lietuvos radijo programą;

remti mobiliojo NMT-450 ir GSM standartų ryšio tinklo plėtojamą didinant jo veikimo zoną Lietuvoje ir sujungiant jį su kitų valstybių mobiliaisiais tinklais;

1996 metais pradėti kurti bendrąją radijo dažnių valdymo informacinę sistemą, parengti nacionalinę 1200-3000 MHz diapazono radijo dažnių lentelę; įsteigti Nacionalinę ryšių reguliavimo agentūrą;

modernizuoti Lietuvos pašto technologinius procesus, automatizuoti tarptautinį atsiskaitymą; įdiegti pašto siuntų bei vertybių statistinės apskaitos ir kontrolės sistemą, kad didėtų Lietuvos pašto rentabilumas.

Svarbiausieji uždaviniai statybos ir urbanistikos bei butų komunalinio ūkio srityje yra:

teisiškai sureguliuoti statybą kaip verslą ir sukurti Europos Sąjungos kriterijus atitinkančią visą statybos kompleksą reglamentuojančių teisinių, techninių bei normatyvinių dokumentų sistemą;

skatinti geresnių statybinių medžiagų, konstrukcijų ir inžinerinės įrangos gamybą bei naudojimą;

vykdyti valstybės remiamą programą „Būstas“;

plėsti ir tobulinti teritorijų planavimą, statybos ir eksploatavimo valstybinę priežiūrą.

Tuo tikslu Vyriausybė numato:

rengti statybos normatyvinius dokumentus bei standartus pagal tarptautines normas;

įsteigti nepriklausomą sertifikavimo įstaigą (ne pelno organizaciją), kad nuo 1997 metų būtų įvestas privalomasis statybinės produkcijos sertifikavimas vidaus rinkoje, kartu su Baltijos valstybėmis, Suomija, Švedija ir Danija dalyvauti bendroje programoje, siekiant suvienodinti bandymų metodiką;

skatinti statybos paslaugų ir statybinių medžiagų eksportą, kad jo apimtis 1996 metais sudarytų penktadalį visų vykdomų statybų apimtį;

skatinti ir remti šilumą izoliuojančių medžiagų bei sausų mišinių gamybą, keramikinių bei silikatinių gaminų, cemento, lakštinio stiklo, neasbestinės lakštinės bei minkštosios stogo dangos gamybos modernizavimą atsižvelgiant į Baltijos bei Rytų Europos valstybių rinką;

parengti „Būsto“ įstatymo projektą, reguliuojantį būsto nuosavybės, jo valdymo ir naudojimo santykius;

parengti pasiūlymus dėl Gyventojų apsirūpinimo gyvenamosiomis patalpomis įstatymo pakeitimo ir papildymo;

parengti pasiūlymus, kaip plėtoti būsto statybos ir renovacijos ekonominę-finansinę sistemą, atsižvelgiant į Europos Sąjungos valstybių patirtį;

teikti valstybės paramą gyvenamiesiems namams, butams statyti arba pirkti visų pirma socialiai remtiniams asmenims ir gyvenamųjų namų statybos bendrijoms;

derėtis su Pasaulio banku dėl kreditų gyvenamiesiems namams renovuoti ir apšiltinti gavimo, skirti šiuos kreditus energetikos požiūriu efektyviems projektams finansuoti;

įgyvendinant Teritorijų planavimo įstatymą, plėsti ir tobulinti teritorijų planavimą, tuo tikslu parengti ir patvirtinti bendrųjų planų rengimo taisyklės, teritorijų planavimo duomenų banko, teritorijų planavimo registro, teritorijų planavimo dokumentų svarstymo su visuomene nuostatus ir kitus būtinius dokumentus, taip pat įsteigti valstybinį teritorijų planavimo duomenų banką ir sukurti teritorijų planavimo dokumentų registrą valstybės, apskričių ir savivaldybių valdymo lygiu;

rengti Lietuvos Respublikos teritorijos tvarkymo iki 2000 metų bendrąjį planą;

vykdyti tarptautinę pasienio regionų teritorijų planavimo darbų programą;

vykdant naują statybos valstybinės priežiūros politiką, pereiti nuo buvusios visų statybos darbų kokybės pasirinktinės kontrolės prie kompleksinės projektavimo, statybos ir statinių eksploatavimo svarbiausiųjų parametrų bei įstatymų laikymosi valstybinės priežiūros;

parengti komunalinio ūkio veiklos koncepciją, individualių namų ir žemės sklypų savininkų bendrijų steigimo bei veiklos pavyzdinių įstatų projektą, siekiant skatinti tokių bendrijų steigimą;

nustatyti Lietuvos miestų vandens ruošimo ūkio plėtojimo kryptis.

Siekdama didinti Lietuvos miškingumą bei racionaliau naudoti miškų išteklius, atsižvelgdama į esamą nepalankią miškų sanitarinę būklę (masišką eglynų džiūvimą) ir sunkumus, susijusius su tinkamos miškų apsaugos užtikrinimu, taip pat siekdama didinti miškų tvarkymo valstybinį reguliavimą, Vyriausybė miškų ūkio srityje numato:

iš esmės nedidindama nustatytosios medienos kirtimo apimties, 1996 metais imtis priemonių, kad būtų iškirsti nudžiūvę ir žievgraužių pažeisti eglynai, taip pat atlikti eglynų džiūvimo priežasčių analizę ir prognozę;

rūpintis iškirštų medynų kirtaviečių atsodinimu, tuo tikslu 1996 metais pasirengti, pradėti ir per 2 metus atsodinti plynai iškirstas miškų biržes, taip pat atsižvelgiant į tai, kad jau patvirtinta žemėtvarkos projektų, numatančių miškų sodinimą prastos kokybės žemės ūkio paskirties žemėje, rengimo metodika, sudaryti reikiamas sąlygas, kad pagal šiuos projektus jau 1997 metais būtų pradėti sodinti nauji miškai, pasiekti, kad Lietuvos miškingumas artimiausiais metais padidėtų 2-3 procentais;

geriau aprūpinti mediena vietos rinką, skatinti apdorotos medienos ir medžio gaminių eksportą; 1996 metų I pusmetyje peržiūrėti ir atitinkamai patikslinti Lietuvos miškų ūkio ir medienos pramonės plėtojimo programą ir patvirtinti naują apvaliosios medienos pardavimo tvarką;

rengtis įsijungti į Europos Sąjungos sistemą medienos rūšiavimo, ženklinimo ir kitose jos tvarkymo srityse;

laikyti prioritetiniu kompleksinį miškų ūkį, apimantį miško atkūrimą, priežiūrą, apsaugą ir jo išteklių naudojimą, tačiau siekiant, kad miškų ūkio specialistams tektų kuo mažiau pramoninės veiklos (miško kirtimo), didinti miško ruošos darbų rangos būdu apimtį, 1996 metais eksperimento tvarka 2 miškų urėdijose atskirti medienos perdirbimo padalinius (lentpjūves), suteikiant jiems juridinio asmens statusą;

numatyti papildomas kovos su medienos grobstytojais priemones, tuo tikslu 1996 metų I pusmetyje parengti Administracinių teisės pažeidimų kodekso papildymų projektą;

organizuoti privačių miškų tvarkymo ir ūkininkų konsultavimo struktūras, teikti jiems reikiamą konsultacinę paramą;

sparčiau grąžinti miškus buvusiems jų savininkams, 1996 metais daugiau parengti kompleksinių žemės (miško) reformos žemėtvarkos projektų miškų urėdijose, parinkti naujus ir pakankamus miško plotus kompensavimui už turėtą žemę.

Spręsdama pramonės plėtojimo problemas, Vyriausybė remia svarbias, eksportinę produkciją gaminančias įmones, t.y. lengvosios pramonės, medienos ir medžio perdirbimo, chemijos ir chemijos produktų bei kai kurias mašinų gamybos ir elektrotechnikos pramonės įmones. Vyriausybė taip pat remia odų ir kailių, miškų ūkio ir medienos bei farmacijos pramonės plėtojimo, antrinių žaliavų ir atliekų panaudojimo ir kitų pramonės šakų plėtojimo programas. Tuo tikslu bus ieškoma finansavimo šaltinių šioms programoms remti.

Be to, Vyriausybė numato:

pagal pagrindines Europos Sąjungos ekonominės politikos koncepcijos nuostatas baigti rengti Nacionalinę kokybės programą, kad Lietuvos pramonė sparčiau integruotųsi į Europos ekonominę erdvę. Įgyvendinant šią programą, numatoma remti Europos Sąjungos ir tarptautinių standartų diegimą įmonėse, kitas visuotinės kokybės vadybos koncepcijos įgyvendinimo priemones;

sudaryti Eksporto rėmimo ir apyvartinių lėšų fondą, kurio lėšos bus naudojamos eksportui skatinti, investicijoms į pramonę ir įmonių apyvartinėms lėšoms papildyti;

ieškoti galimybių racionaliau panaudoti aukšto techninio ir technologinio lygio įmonių gamybinius pajėgumus ir jose sutelktą aukštos kvalifikacijos techninį bei mokslinį personalą;

švelninti įmonių bankrotų padarinius ir išsaugoti kuo daugiau turimų darbo vietų, plačiau taikant bankrutuojančių įmonių, kurios yra parengusios realius verslo planus, skaidymą, atskyrus gyvybingą dalį, kuriai bus sparčiau pritaikomos sanavimo bei taikos sutarčių procedūros.

1.6. Investicijų politika

Igyvendindama investicijų politiką, Vyriausybė:

teiks pirmenybę šalies ūkio infrastruktūros plėtojimui, aplinkos apsaugos, perspektyvių pramonės šakų, žemės ūkio produkciją perdirbančios pramonės įmonių technologijų atnaujinimui bei modernizavimui ir remis ūkio šakas, skatinančias ekonominį aktyvumą;

sieks, kad užsienio paskolos, skirtos investicijoms, 1996 metais sudarytų ne mažiau kaip 70 procentų visų užsienio paskolų;

biudžeto lėšomis finansuos daugiausia socialines, valstybingumą įtvirtinančias programas, taip pat valstybinės reikšmės gamtos apsaugos ir svarbiausius Vyriausybės patvirtintų prioritetinių ūkio šakų objektus, lėšas paprastai skirs pradėtiems statyti objektams užbaigti.

Atsižvelgdama į didelį investicijų poreikį ir ribotas valstybės biudžeto galimybes, Vyriausybė įgyvendins šias priemones:

pirmiausia skirs lėšas investiciniams projektams, įtrauktiems į Valstybės investicijų 1996-1998 metų programą, naujoms technologijoms užsienyje pirkti ir gamybiniam potencialui atnaujinti bei modernizuoti;

tobulins investicinių projektų (verslo planų) rengimo bei jų ekspertizės atlikimo sistemą;

stiprins skolinto užsienio kapitalo naudojimo kontrolę;

parengs Užsienio investicijų įstatymo pakeitimus ir papildymus, užtikrinančius palankias kapitalo investavimo, įmonių ir jų padalinių registravimo bei veiklos sąlygas;

parengs Valstybės investicijų 1997-1999 metų programą, kurios pagrindiniais rodikliais bus vadovaujamasi rengiant 1997 metų biudžeto projektą;

remis Lietuvos investicijų agentūros bei visuomenės informavimo institucijų veiklą populiarinant Lietuvą ir gerinant jos įvaizdį užsienyje.

1.7. Ūkio valdymo tobulinimas

Tobulindama ūkio valdymą, Vyriausybė sieks:

toliau vykdyti valdymo reformą, apimančią centrinio valdymo institucijų funkcijų bei jų uždavinių pritaikymą naujoms ekonominėms ir socialinėms sąlygoms;

orientuoti valdymo reformą Lietuvos piliečių poreikiams tenkinti plėtojant šio proceso demokratiją ir viešumą;

peržiūrėti centrinio ir teritorinio valdymo struktūrų funkcijas ir uždavinius, kad nebūtų dubliavimo;

optimizuoti centrinio valdymo institucijų, aukštesniųjų administracinių vienetų ir savivaldos institucijų ryšius;

didinti valdininkų veiklos efektyvumą;

mažinti valstybės valdymo išlaidas optimizuojant pačią valdymo sistemą.

Vyriausybė numato:

parengti ir pateikti Seimui svarstyti valstybės valdymo reformos ir jos įgyvendinimo etapais programą;

pateikti Seimui patikslintą Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo projektą;

susiaurinti valstybinį ūkio valdymą eliminuojant centrinio valdymo institucijoms nebūdingas valstybinio turto savininko, įmonių steigėjo, valstybinio turto privatizavimo subjekto ir tvarkomąsias funkcijas, taip pat sumažinant Vyriausybei tiesiogiai pavaldžių įstaigų skaičių;

suformuoti apskričių valdymo struktūras, patvirtinti jų veiklos nuostatas ir baigti joms perduoti iš ministerijų atitinkamas valdymo funkcijas, kurios Apskrities valdymo įstatyme numatytos vykdyti regionuose teritoriniu principu;

efektyviai bendradarbiauti su Lietuvos savivaldybių asociacija, ginčytinus klausimus svarstyti dvišalėje asociacijos ir Vyriausybės komisijoje.

Vyriausybė sieks stiprinti ir plėtoti savivaldą. Tuo tikslu Vyriausybė numato:

baigti atriboti valstybės valdymo ir savivaldos funkcijas;

baigti formuoti savivaldybių nuosavybę ir sudaryti ekonomines sąlygas valdyti joms priskirtą turą;

inicijuoti Vietinių rinkliavų įstatymo projekto svarstymą Seime;

nustatyti naujų savivaldybių formavimo kriterijus;

parengti reikiamus dokumentus ir pasirašyti Europos Vietos Savivaldybių Chartiją.

Vyriausybė nuosekliai įgyvendins Valdininkų įstatymo nuostatas. Tuo tikslu numatoma:

toliau kurti valstybės valdymo tarnybos teisinę bazę, profesionalų valdininkų korpusą;

parengti valdininkų rengimo ir kvalifikacijos kėlimo strategiją, kuri patenkintų valstybės ir savivaldybės institucijų darbuotojų poreikį bei sudarytų valdininkams sąlygas nuolat tobulintis;

sustiprinti valdininkų veiklos kontrolę ir padidinti jų atsakomybę už veiklos rezultatus ir priimamus sprendimus.

Vyriausybė rūpinsis valstybės valdymo aparato formavimu iš kompetentingų ir sąžiningų specialistų. Bus griežtai reikalaujama, kad valstybės tarnautojai laikytųsi etikos normų bei tinkamai vykdytų savo pareigas. Bus ryžtingai siekiama šalinti valdininkų biurokratizmą, savavaliavimą bei korupciją.

2. AGRARINĖ POLITIKA IR MAISTO ŪKIS

Vyriausybė vadovausis Žemės ūkio ekonominių santykių valstybinio reguliavimo įstatymo nuostatomis. Daugiausia dėmesio bus kreipiama į tai, kad visiems ūkio subjektams nepriklausomai nuo ūkininkavimo ir nuosavybės formų būtų sudarytos vienodos teisinės, gamybinės, ekonominės ir socialinės sąlygos, kurios užtikrintų efektyvią žemės ūkio produkcijos gamybą.

Dėl žemės reformos ir turto privatizavimo agrariniame sektoriuje buvusi gamybinė ir socialinė infrastruktūra suiro. Daugelis žemės savininkų yra naujakuriai, neturintys gamybinės bazės, kapitalo investicijoms ir apyvartinių lėšų, kurių reikia žemei efektyviai naudoti, plėtoti gamybą bei spręsti kaimo žmonių užimtumo ir kitas socialines problemas.

Todėl Vyriausybė sutelks pastangas kompleksiskai formuoti gamybos ir socialinę infrastruktūrą, kad užtikrintų racionalaus ūkininkavimo poreikius, sieks racionaliai panaudoti valstybės biudžeto lėšas žemės ūkiui remti. Numatoma daugiau lėšų skirti ūkininkų kūrimuisi ir gamybos infrastruktūrai, taip pat mažo našumo žemėse įsikūrusių žemės ūkio subjektų ūkinei veiklai pertvarkyti ir ūkininkavimo ekonominių sąlygų skirtumams mažinti, kooperacijai ir agroservisui plėtoti. Šiems tikslams numatoma panaudoti 123 mln. litų valstybės biudžeto lėšų.

Daugiau nei pusė lėšų, skirtų Nacionalinei žemės ūkio veiklos programai įgyvendinti, bus panaudota žemės ūkio produkcijos supirkimui, veislinių gyvulių ir veislinės sėklos įsigijimui subsidijuoti.

Numatoma iš turimų finansinių išteklių suteikti per 100 mln. litų lengvatinių kreditų žemės ūkio subjektams apsirūpinti technika, sėklomis, kuru, trąšomis ir pesticidais, kad būtų tinkamai pasirengta pavasario darbams.

Augalininkystėje daugiausia dėmesio bus skiriama tam, kad būtų išauginta pakankamai geros kokybės maistinių ir pašarinių grūdų, garantuojant žemdirbiams palankias grūdų superkamąsias kainas, o reikalingiausiems grūdams supirkti skiriant 8 mln. litų subsidijų.

Žemdirbiai bus skatinami auginti daugiau ankštinių javų, visų pirma žirnių, pupų, lubinų; tam bus skirta 6 mln. litų subsidijų. Taip pat bus skatinama auginti daugiau dobilų, liucernos ir kitų ankštinių žolių.

Be to, žemės naudotojai, ypač smulkūs ir asmeniniai ūkiai, bus orientuojami auginti tradicinės žemės ūkio kultūras – maistui ir perdirbimui skirtas bulves, daržoves, specializuotis auginti vaisius ir uogas, taip pat užsienio rinkoje paklausą turinčias kultūras: grikius, kmynus, garstyčias, vaistažoles, daržovių, gėlių ir kitų kultūrų sėklas.

Šių metų I ketvirtyje bus pradėtas gaminti maistinis rapsų aliejus. Todėl numatoma skatinti auginti rapsus ir jiems supirkti skirti 3,4 mln. litų subsidijų, kad gyventojai būtų aprūpinti savos gamybos alicjumi, kurio šiais metais numatoma pagaminti apie 4 tūkst. tonų.

Seimui priėmus Augalų veislių apsaugos ir sėklininkystės įstatymą, Vyriausybė priims šio įstatymo įgyvendinimo poįstatyminius aktus.

Prioritetinis dėmesys bus kreipiamas į pieno ir mėsos galvijininkystės plėtojimą, nes ši ūkio šaka leidžia geriausiai panaudoti Lietuvos gamtines sąlygas, pigius žolinius pašarus bei nedirbamą žemę šiems pašarams išauginti. Ši ūkio šaka taip pat leidžia gauti nors minimalias pinigines pajamas šeimoms, kurios verčiasi tik asmeniniu ūkiu ir neturi kitų pajamų. Todėl pagrindinė subsidijoms skirtų lėšų dalis (apie 128 mln. litų) bus panaudota galvijininkystei remti.

Kiaulininkystės kompleksai ir paukštynai bus orientuojami nuomoti žemę saviems pašarams gaminti, taip pat sudaryti ilgalaikės sutartys su ūkininkais, žemės ūkio bendrovėmis ir užsienio šalių partneriais pašarams pirkti. Šiam tikslui numatoma skirti kreditinius išteklius.

Šių metų I pusmetyje bus nustatytos ir paskelbtos 1997 metams pagrindinių žemės ūkio produktų minimalios ribinės superkamąsios kainos ir kvotos šiems produktams realizuoti bei supirkti.

Vyriausybė rūpinsis, kad melioracijai ir rūgščioms dirvoms kalkinti skirti 165 mln. litų valstybės biudžeto lėšų būtų panaudoti efektyviai ir užtikrintų, kad normaliai veiktų melioracijos įrenginiai ir būtų atlikti palaikomojo

kalkinimo darbai. Didžioji šių lėšų dalis bus skirta esamiems melioracijos įrenginiams prižiūrėti, remontuoti ir rekonstruoti. Be to, bus parengti pasiūlymai dėl vidūkinių melioracijos įrenginių privatizavimo.

Bus toliau įgyvendinama kompleksinė Požeminio vandens apsaugos nuo užteršimo ir ekologiškai švarios žemdirbystės vystymo intensyvaus karsto zonoje tikslinė programa, skiriant šiems tikslams 4 mln. litų.

Įgyvendindama Žemės ūkio kooperacijos plėtojimo programą, Vyriausybė sudarys palankias ekonomines ir teisesines sąlygas žemės ūkio produkcijos gamintojų kooperatyvams (kooperatinėms bendrovėms) steigtis, taip pat žemdirbių ir perdirbėjų kooperacijai plėtoti. Bus parengtas ir pateiktas Seimui Žemės ūkio kredito kooperatyvo įstatymo projektas.

Įgyvendindama Žemės reformos įstatymą ir įstatymą „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“ bei atitinkamas jų pataisas, Vyriausybė imsis priemonių spartinti žemės reformą ir žemės privatizavimo procesą. Šiuo tikslu numatoma:

parengti preliminarinius žemės reformos žemėtvarkos projektus, kompleksinius žemės reformos žemėtvarkos projektus bei asmeninio ūkio žemės prie gyvenviečių tvarkymo projektus ir jų pagrindu šiais metais grąžinti žemę natūra ir ekvivalentine natūra 40 tūkst. asmenų, pageidaujančių kurti ūkininko ūkį arba nuomoti susigrąžintą žemę kitiems ūkio subjektams, taip pat grąžinti arba parduoti žemę 60 tūkst. asmeninio ūkio žemės naudotojų;

kompensuoti už valstybės išperkamą žemę buvusiems žemės savininkams, kuriems atstatyta nuosavybės teisė į žemę, atsiskaitant nustatytą tvarka pagal piliečių pageidavimus: mišku, žemės sklypais individualiai statybai, valstybinio kapitalo akcijomis, taip pat pinigais, skiriant šiam tikslui 50 mln. litų valstybės biudžeto lėšų ir 5 mln. litų, sukauptų už valstybės parduotą žemę;

sugriežtinti valstybinę žemės naudojimo kontrolę: užtikrinti žemės ūkio naudmenų apsaugą nuo apleidimo, nualinimo, naudojimo ne pagal paskirtį bei valstybinės žemės naudotojų apsaugą nuo jiems nustatytų žemėnaudų ribų pažeidimo ar savavališko jų naudojamos žemės užėmimo;

parengti ir įgyvendinti priemones nenaudojamai (apleistai) žemės ūkio paskirties žemei, kurios piliečiai nepageidauja susigrąžinti, prižiūrėti, sudarant galimybes naudotis šia žeme ūkininkams, žemės ūkio įmonėms, kitoms įmonėms ir organizacijoms; taip pat numatoma pagal nustatytą tvarka parengtus žemėtvarkos projektus menkavertės žemės naudmenas apsodinti mišku.

Iki šių metų birželio 1 d. bus parengtos ir įgyvendinamos konkrečios priemonės, įgalinančios paspartinti žemės registravimo ir nuosavybės doku-

mentų išdavimą. Seimui priėmus Žemės ir kito nekilnojamojo turto registro įstatymą, Vyriausybė parengs ir priims poįstatyminius bei kitus teisės aktus, kurių reikia šiam įstatymui įgyvendinti.

1996 metais numatoma baigti privatizuoti likusį neprivatizuotą žemės ūkio įmonių turtą ir vykdyti akcijų pardavimo žemės ūkio produkcijos gamintojams lengvatinėmis sąlygomis trečiąjį etapą.

Siekiant nuosekliai įgyvendinti Žemės ūkio ekonominių santykių valstybinio reguliavimo įstatymo nuostatas, numatoma šių metų I pusmetyje patikslinti Nacionalinę žemės ūkio veiklos programą.

Bus siekiama didinti žemės ūkio ir perdirbamosios pramonės kooperaciją, restruktūrizuoti ir modernizuoti perdirbamosios pramonės gamybinius pajėgumus, mažinti žemės ūkio produkcijos perdirbimo išlaidas, remiant perspektyvias įmones ir pritraukiant užsienio investitorius bei kooperuotų lėšų investicijas.

Bus sprendžiamas klausimas dėl nepanaudojamų mėsos pramonės pajėgumų, vaisių ir daržovių konservų pramonės pajėgumų atkūrimo, atsižvelgiant į vidaus rinkos poreikius ir eksporto galimybes, taip pat siekiant užtikrinti, kad visa išauginta produkcija būtų supirkta ir perdirbta.

Siekdama išspręsti vieną svarbiausiųjų socialinių klausimų – kūdikių ir mažamečių vaikų aprūpinimą pilnaverčiu maistu, Vyriausybė stengsis pertvarkyti vaikų mitybos produktų gamybą ir skirs tam 1 mln. litų.

Atsižvelgiant į žemės ūkio ir maisto produktų gamybos sezoniškumą ir siekiant ištikus metus tenkinti vidaus rinkos poreikius bei sudaryti palankiausias maisto produktų eksportui sąlygas, numatoma sudaryti šių produktų vidaus rinkos reguliavimo rezervus.

1996 metais numatoma patvirtinti Lietuvos žuvų ūkio ir pramonės plėtojimo programą iki 2000 metų bei Seimui pateikti Žuvininkystės įstatymo projektą. Bus toliau deramasi dėl žvejybos užsienio valstybių ekonominėse zonose sutarčių sudarymo.

Vyriausybė ypač daug dėmesio skirs vidaus rinkos apsaugai nuo tų užsienio žemės ūkio ir maisto prekių, kurių pakankamai galima pigiai pasigaminti Lietuvoje, aktyviai ieškos užsienio rinkų ir skatins eksportą.

Lietuvos žemės ūkiui toliau integruojantis į Europos Sąjungą, Vyriausybė aktyvins Lietuvoje rengiamų teisės aktų derinimą su Europos Bendrijų teisės sistema, analizuos esamą būklę bei galimus šio integravimosi padarinius žemės ūkiui, numatys Lietuvai palankiausias integravimosi į Europos Sąjungą variantus, gins Lietuvos žemės ūkio pozicijas derantis su Europos Sąjunga dėl narystės, informuos visuomenę apie integravimosi procesus žemės ūkyje.

3. SOCIALINĖS APSAUGOS IR SVEIKATOS POLITIKA

3.1. Darbo ir socialinės apsaugos politika

Darbas ir gyventojų užimtumas. Pagrindinis Vyriausybės vykdomos darbo politikos tikslas – užtikrinti, kad kuo daugiau Lietuvos gyventojų turėtų nuolatinį darbą ir adekvačias darbo pajamas, saugias darbo sąlygas bei tinkamus darbo santykius. Vyriausybės darbo politika bus formuojama ir įgyvendinama glaudžiai bendradarbiaujant su darbdavių ir darbuotojų organizacijomis bei atsižvelgiant į galimybę atcityje įsijungti į bendrą Europos darbo rinką.

Atsižvelgdama į tai, kad artimiausiu metu darbo rinka bus plėtojama sudėtingomis ūkio raidos sąlygomis, ir įgyvendindama valstybinę gyventojų užimtumo politiką, Vyriausybė pirmiausia sieks sumažinti nedarbo didėjimą.

Vyriausybė sieks įveikti nepalankias ir destabilizuojančias darbo vietų sistemą ekonomines tendencijas, stiprins darbo vietų apsaugos mechanizmą, ekonominiais svertais skatins naujų darbo vietų kūrimą, teiks prioritetą smulkiam ir vidutiniam verslui, didins vietos savivaldos institucijų vaidmenį sprendžiant teritorines, iš jų ir kaimo gyventojų, užimtumo problemas. Svarbiausieji sprendimai dėl tolesnio ūkio pertvarkymo bus priimami atsižvelgiant į galimą jų poveikį gyventojų užimtumui bei kitus socialinius padarinius. Administracinėmis bei ekonominėmis priemonėmis bus siekiama mažinti nelegalią darbo rinką. Šie klausimai bus nagrinėjami trišalės partnerystės principu, koordinuojant darbdavių ir darbuotojų bei valstybės valdymo institucijų veiksmus.

Vyriausybė įgyvendins užimtumą skatinančią bedarbių rėmimo politiką. Todėl bus didinamas aktyvių darbo rinkos politikos priemonių poveikis užimtumui, koncentruojant šiems tikslams didžiąją užimtumo fondo lėšų dalį. Prioritetai bus teikiami nedarbo prevencijai, užimtumo rėmimui ir apsaugai, bedarbių perkvalifikavimui bei profesinio mobilumo didinimui, darbo rinkos administravimo gerinimui ir profesinio mokymo sistemos plėtojimui.

Bus priimta Gyventojų užimtumo 1996-1998 metų programa ir pradėtos vykdyti joje numatytos priemonės, tobulinama regioninių užimtumo programų rengimo metodika. Pagal ypač spartaus nedarbo didėjimo regionus bei labiausiai pažeidžiamas bedarbių socialines-demografines grupes numatoma parengti tikslines užimtumo programas. Bus taip pat parengtas Draudimo nuo

nedarbo įstatymo projektas, patobulintas darbo rinkos politikos finansavimo mechanizmas, Bedarbių rėmimo įstatymo poįstatyminiai aktai bei jo įgyvendinimo priemonės.

Darbo apmokėjimas. Vyriausybė sieks, kad būtų vykdomi darbo apmokėjimą reguliuojantys teisės aktai, stiprins teisingo darbo apmokėjimo dydžių nustatymo, jų peržiūrėjimo bei neuždelsto išmokėjimo kontrolę.

Kadangi darbo apmokėjimo srityje susidarė socialiniu ir ekonominiu požiūriais nepagrįstai didelės darbo užmokesčio disproporcijos, Vyriausybė rengs priemones joms mažinti. Siekiant šio tikslo, bus parengti ir priimti Valstybės ir savivaldybių įstaigų bei organizacijų darbuotojų darbo apmokėjimo pagrindų įstatymui įgyvendinti reikalingi teisės aktai.

Panaudodama visas galimybes, Vyriausybė sieks toliau didinti biudžetinių įstaigų ir organizacijų darbuotojų darbo užmokestį bei mažinti skirtumą tarp biudžetinių institucijų darbuotojų ir Lietuvos ūkio darbuotojų vidutinio darbo užmokesčio.

Darbo santykiai ir sąlygos. Percinant į rinkos ekonomiką, vis aktualesnės tampa darbuotojų ir darbdavių socialinės apsaugos, tarpusavio santykių reguliavimo ir saugaus darbo problemos. Todėl remiantis darbo įstatymų vykdymo analize, socialinių partnerių pasiūlymais bei tarptautinių darbo teisės aktų reikalavimais, toliau bus siekiama tobulinti darbo santykių teisinio reguliavimo sistemą, skatinama sudaryti kolektyvines sutartis ir susitarimus, parengti trišalio bendradarbiavimo mechanizmą. Bus parengti pasiūlymai dėl darbo santykių reguliuojančių įstatymų tobulinimo, jų sisteminimo bei kodifikavimo, taip pat projektai įstatymų dėl darbdavių organizacijų, darbuotojų įgaliotų asmenų, darbo ginčų reguliavimo, darbuotojų materialinės atsakomybės už įmonę, organizacijai padarytą žalą, darbuotojų socialinių garantijų ir kompensacijų bei darbo drausmės reglamentavimo. Bus stiprinama darbo įstatymų vykdymo kontrolė, plačiau panaudojamos valstybės institucijų bei socialinių partnerių galimybės.

Vyriausybė skatins darbdavius gerinti darbo sąlygas, parengs Privalomojo draudimo nuo nelaimingų atsitikimų darbe įstatymo poįstatyminius aktus, įgyvendins Valstybinės darbo saugos ir darbo medicinos programą, stiprins saugaus darbo kontrolę, organizuos mokslinius praktinius tyrimus saugos darbe klausimais ir derins saugos darbe teisės aktus su Europos Bendrijų teisės sistema.

Migracija. Vyriausybė, vykdydama numatytas priemones, sieks sudaryti reikiamas sąlygas grįžti į Lietuvą buvusiems politiniams kaliniais ir tremtiniais. Šiam tikslui rengiamas projektas paskolai iš Europos Tarybos

Socialinio vystymo fondo gauti. Glaudžiai bendradarbiaujant su tarptautinėmis organizacijomis bei užsienio donorais, bus realizuojamos priemonės įstatymui "Dėl pabėgėlių Lietuvos Respublikoje statuso" įgyvendinti bei galimybės prisijungti prie 1951 metų Ženevos konvencijos dėl pabėgėlių statuso. Atsižvelgiant į darbo rinkos reikmes, toliau bus tobulinamas darbo migracijos reguliavimas.

Tarptautinis bendradarbiavimas. Vyriausybė numato užbaigti sutarčių sudarymą su Baltijos bei kitomis kaimyninėmis valstybėmis dėl migracijos bei socialinės apsaugos; derinti įstatymus socialiniais klausimais su Europos Bendrijų teisės aktais, rengti ratifikavimui Tarptautinės Darbo Organizacijos konvencijas bei Europos Tarybos Socialinę Chartiją, parengti veiksmų planą 1995 metais Kopenhagoje pasaulio viršūnių susitikime priimtai deklaracijai dėl socialinės plėtros įgyvendinti.

Gyventojų pajamų garantijos. Vyriausybė laikysis principo, kad svarbiausias gyventojų pajamų šaltinis yra darbo pajamos, o įstatymų reglamentuotos socialinės išmokos skiriamos tik tada, kai darbo pajamos nėra pakankamos. Todėl, atsižvelgdama į vartojimo kainų indekso didėjimą ir siekdama užtikrinti minimalias garantijas darbuotojams, Vyriausybė sistemingai didins minimalią mėnesinę algą, užtikrins, kad šeimoms būtų mokamos valstybinės pašalpos ir kad jos didėtų.

Vyriausybė laikysis nuostatos teikti socialinę paramą labiausiai pažeidžiamoms bei mažas pajamas turinčioms šeimoms. Toliau bus tobulinamas Gyventojų pajamų garantijų įstatymo reglamentuotos socialinės pašalpos mokėjimas bei mažas pajamas turinčių šeimų rėmimas.

Kadangi didelės dalies socialinių išmokų dydžiai priklauso nuo taikomojo minimalaus gyvenimo lygio, bus siekiama, kad realus minimalaus gyvenimo lygio dydis nemažėtų, t.y. didėtų ne lėčiau negu vartojimo kainų indeksas, o atsiradus galimybei – sparčiau.

Socialinis draudimas ir pensinis aprūpinimas. Lietuvoje sukurta valstybinio socialinio draudimo sistema su savarankišku valstybinio socialinio draudimo fondu. Šiuo metu pradėta diegti nauja pensinio aprūpinimo sistema, finansuojama iš socialinio draudimo fondo biudžeto ir valstybės biudžeto. Kadangi šiuo metu pensininkai sudaro 26,5 procento visų Lietuvos gyventojų ir šis procentas turi tendenciją didėti, kyla labai daug ilgalaikių ir trumpalaikių pensinio aprūpinimo problemų.

Visų pirma bus siekiama, kad geriau būtų tvarkomas valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetas, laiku skiriamos valstybės biudžeto lėšos valstybi-

nėms pensijoms mokėti, gerinamas darbas su draudėjais, didėtų žmonių suinteresuotumas draustis (būti apdraustiems).

Toliau bus įgyvendinamos priemonės esamai valstybinio socialinio draudimo sistemai decentralizuoti, palaipsniui sukuriant savarankiškus valstybinio socialinio pensijų draudimo, sveikatos draudimo, draudimo nuo nedarbo, nuo ligų ir nelaimingų atsitikimų finansavimo fondus.

Toliau vykdydama valstybinio socialinio draudimo sistemos reformą, Vyriausybė numato:

siekdama įtvirtinti valstybinio socialinio draudimo įmokų ir išmokų stabilumo garantijas, parengti, įvertinti ir pateikti Seimui (diskusijai) studiją dėl valstybinio socialinio draudimo perspektyvų;

plėtoti ir stiprinti valstybinio socialinio draudimo sistemą ir didinti jos savarankiškumą kaip pagrindinį pensinio aprūpinimo garantą;

sukurti palankesnes valstybinio socialinio draudimo sąlygas ūkininkams ir savarankiškai dirbantiems asmenims, plėtoti profesinį pensinį socialinį draudimą;

parengti Nevalstybinių pensijų fondų įstatymo projektą ir pateikti Seimui.

Šeimos ir vaikų teisių apsauga. Pagrindinis Vyriausybės vykdomos šeimos politikos tikslas – sudaryti šeimoms sąlygas, užtikrinančias jų pilnavertį funkcionavimą.

Tuo tikslu numatoma baigti rengti šeimos politikos koncepciją ir veiksmų kryptis bei patvirtinti svarbiausias jų įgyvendinimo priemones.

Pagrindinis Vyriausybės vykdomos vaikų teisių apsaugos politikos tikslas – užtikrinti, kad būtų įgyvendinamos Jungtinių Tautų Organizacijos Vaiko teisių konvencijos nuostatos Lietuvoje.

Siekdama, kad tėvai ar kiti teisėti vaiko globėjai gautų reikiamą paramą vaikų auklėjimo pareigoms atlikti ir būtų sukurta našlaičių ir likusių be tėvų globos vaikų auginimo šeimose sistema, Vyriausybė numato:

parengti ir patvirtinti vaikų globos Lietuvos Respublikoje tvarką;

parengti įstatymų pataisų projektus bei kitus teisės aktus, kurie sudarytų sąlygas realiai įgyvendinti Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymą.

Socialinės paslaugos. Pagrindinis Vyriausybės vykdomos socialinių paslaugų politikos tikslas – apibrėžti valstybės garantuojamas socialines paslaugas, nustatyti jų teikimo bei gavimo sąlygas ir finansavimo principus.

Lietuvoje labai plečiasi socialinių paslaugų sritis. Gausėja žmonių, kuriems tų paslaugų reikia. Aktyviai kuriamas socialinių paslaugų tinklas, tačiau daugelis procesų vyksta stichiskai, nes nesukurta teisinė bazė ir kiti tokios veiklos reguliavimo standartai.

Siekdama, kad harmoningai būtų plėtojamos visos socialinės paramos sistemos dalys, Vyriausybė skirs daugiau dėmesio socialinių paslaugų sistemos kūrimui ir pertvarkymui, įteisins įvairesnes socialinių paslaugų formas, aktyviai skatins bendruomeninės socialinės infrastruktūros kūrimą bei naujų efektyvių socialinių paslaugų programų savivaldybėse ir apskrityse rengimą ir įgyvendinimą. Teisinėmis priemonėmis bus sprendžiami savivaldybių ir nevyriausybinių organizacijų bendradarbiavimo teikiant socialines paslaugas klausimai.

Įgyvendindama pagrindinį socialinių paslaugų teikimo politikos tikslą, Vyriausybė numato:

- parengti Socialinių paslaugų pagrindų įstatymo projektą ir jo poįstatyminius aktus;

- parengti socialinių paslaugų teikimo reguliavimo mechanizmą – socialinių paslaugų standartizavimo sistemos metmenis;

- parengti Socialinių paslaugų teikimo programą iki 2005 metų;

- palaipsniui decentralizuoti valstybinių socialinių globos įstaigų valdymą.

Invalidų socialinė integracija. Pagrindinis Vyriausybės vykdomos invalidų socialinės integracijos politikos tikslas – sudaryti lygias galimybes žmonėms su negale integruotis į visuomenę.

Įgyvendindama invalidų socialinės integracijos politiką bei atsižvelgdama į tai, kad Seimas 1996 metus paskelbė Invalidų metais, Vyriausybė ypač daug dėmesio skirs Invalidų metų programos kompleksiskam vykdymui ir finansavimui, pirmenybę teiks reabilitacijos įstaigų steigimui, kompensacinės technikos, protezinių ir ortopedinių gaminių gamybos plėtojimui, statybinės–urbanistinės aplinkos pritaikymui žmonėms su negale.

Vyriausybė skatins, kad būtų rengiama veiksminga žmonių su negale reabilitacijos sistema, plėtos teisinę ir lengvatų sistemą, taip pat žmonių su negale profesinio mokymo, perkvalifikavimo ir įdarbinimo sistemą. Bus siekiama užtikrinti specialių automobilių invalidams vežti programos vykdymą, įsteigti ortopedijos specialistų mokymo centrą.

3.2. Sveikatos politika

Svarbiausieji sveikatos politikos uždaviniai yra:

- palaipsniui perorientuoti sveikatos apsaugos sistemą į sveikatos ugdymą, ligų profilaktiką, sveikatos priežiūros prieinamumą ir tęstinumą visose sveikatos apsaugos grandyse;

- formuoti racionalią gydymo įstaigų struktūrą, toliau decentralizuoti valdymą, sudaryti palankesnes teisinės ekonominės sveikatos priežiūros įstaigų veiklos sąlygas;

- spartinti pirminės sveikatos priežiūros reformą, įtvirtinti šeimos gydytojo instituciją;

- užtikrinti racionalesnį sveikatos apsaugai skiriamų išteklių naudojimą bei efektyvesnį sveikatos priežiūros įstaigų finansavimą medicinos draudimo pagrindu;

- siekti, kad visiems Lietuvos gyventojams būtų pricinama integruota sveikatos priežiūra, skatinama ir propaguojama sveika gyvensena.

Siekdama įgyvendinti nurodytuosius uždavinius, Vyriausybė numato:

sveikatos sistemos teisinio reguliavimo srityje:

- parengti ir pateikti Seimui Pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo, Visuomenės sveikatos priežiūros, Vaistų, Vaistinių, Narkotinių ir psichotropinių medžiagų kontrolės, Užkrečiamųjų ligų kontrolės ir profilaktikos, Kraujo donorystės, Audinių ir organų donorystės ir transplantacijos, Ekonominė sankcijų už visuomenės sveikatos priežiūros teisės aktų pažeidimus taikymo bei kitų įstatymų projektus;

- parengti Seime svarstomų Sveikatos draudimo, Sveikatos priežiūros įstaigų, Stomatologinės priežiūros ir Farmacinės veiklos įstatymų poįstatyminius aktus ir nurodytųjų įstatymų įgyvendinimo priemones;

sveikatinimo veiklos koordinavimo ir valdymo srityje:

- parengti ir pateikti Seimui Nacionalinės sveikatos tarybos nuostatų projektą bei patvirtinti šios tarybos sudėtį;

- įsteigti Valstybinę sveikatos reikalų komisiją bei Valstybinę tabako ir alkoholio kontrolės tarnybą;

asmens ir visuomenės sveikatos priežiūros srityje:

- įsteigti Valstybinę akreditavimo sveikatos priežiūros veiklai tarnybą ir pradėti pirminės sveikatos priežiūros įstaigų akreditavimą nurodytai veiklai;

- restruktūrizuoti apylinkių ligonines ir įkurti jų pagrindu slaugos ligonines arba globos namus, kartu sprendžiant klausimus dėl jų integravimo į socialinės apsaugos sistemą;

- parengti ir patvirtinti Lietuvos sveikatos programą bei tikslines valstybines programas: traumatizmo profilaktikos, širdies ir kraujagyslių ligų profilaktikos, tuberkuliozės profilaktikos ir kontrolės, lytiniu būdu plintančių ligų profilaktikos, AIDS profilaktikos, neurologinių ligų profilaktikos, sutrikusio vystymosi vaikų sveikatos ir kt.;

kartu su kitomis suinteresuotomis institucijomis organizuoti valstybės investicinių sveikatos programų – medicininės pagalbos motinai ir vaikui, onkologinių ligų profilaktikos, pirminės sveikatos priežiūros, širdies chirurgijos plėtojimo bei darbo aplinkos higieninės priežiūros – įgyvendinimą;

patvirtinti būtinųjų visuomenės sveikatos priežiūros priemonių nomenklaturą savivaldybių, apskričių ir nacionaliniu lygiu;

parengti maisto ir ne maisto produktų (prekių) saugos ir kontrolės tvarką; **farmacinės veiklos srityje:**

garantuoti nenutrūkstamą gyventojų aprūpinimą būtinojo sąrašo vaistais ir medicininės paskirties priemonėmis;

kontroliuoti Lietuvoje gaminamų ir įvežamų vaistų kokybę, narkotinių ir psichotropinių medžiagų importą ir eksportą, vaistų, perkamų ligoninių stacionaruose, ir jų skyrimo ligoniams racionalumą, užtikrinti būtinųjų vaistų asortimentą vaistinėse;

sveikatos įstaigų finansavimo ir išteklių naudojimo srityje:

priėmus Sveikatos draudimo įstatymą, parengti naują sveikatos priežiūros įstaigų finansavimo tvarką, numatant lėšų skyrimą iš savarankiško sveikatos fondo per ligonių kasų sistemą apmokėti už faktiškai suteiktas sveikatos priežiūros paslaugas;

patvirtinti valstybinio sveikatos fondo ir savivaldybių sveikatos fondų nuostatus;

sveikatos priežiūros įstaigų akreditavimo bei sveikatos priežiūros kokybės gerinimo pagrindu racionalizuoti turimų sveikatos priežiūros išteklių naudojimą, sumažinti neefektyviai naudojamų lovų skaičių ir gydymo trukmę ligoninėse;

parengti mokamų asmens ir visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų teikimo tvarką, nustatyti tarifus bei patvirtinti lėšų, gaunamų už mokamas paslaugas, naudojimo sąlygas.

4. KULTŪRA, ŠVIETIMAS, MOKSLAS IR STUDIJOS

4.1. Kultūra

Svarbiausias Vyriausybės kultūros politikos tikslas – užtikrinti Lietuvos kultūros apsaugą, jos tęstinumą, sudaryti palankias sąlygas ir būtinus išteklius

individo ir tautos kūrybinėms galioms bei iniciatyvoms skleisti, laiduoti Lietuvos kultūros ir meno plėtotę.

Siekdama šio tikslo, Vyriausybė numato:

užtikrinti, kad būtų išsaugotas nacionalinis kultūros palikimas, skatinti jo organišką jungimą į dabarties kultūrą;

kurti šiuolaikišką, baltiškąsias krašto kultūros tradicijas plėtojančią Lietuvos kultūrą ir meną;

mažinti komercializmo neigiamą įtaką kultūrai ir visuomenės vertybinei orientacijai;

įtraukti išeivijoje sukurtas ir sukaupias kultūros bei meno vertybes į Lietuvos kultūrą;

skatinti kūrybišką gimtosios kultūros bendradarbiavimą su Baltijos valstybių bei kitų Europos ir pasaulio valstybių kultūromis, pirmiausia dalyvaujant Europos Tarybos, Europos Sąjungos ir UNESCO kultūrinėse programose.

Vyriausybė yra tos nuomonės, jog svarbiausieji dabarties uždaviniai kultūros ir meno srityje yra:

sukurti juridinius kultūros vertybių apsaugos pagrindus;

teisiškai suderinti visų lygių (nacionalinių, valstybinių, apskričių, savivaldybių) kultūros institucijų veiklą;

prioritetiškai remti nacionalinio meno kūrimą ir jo sklaidimą;

saugoti ir tobulinti kultūros ir meno įstaigų infrastruktūrą, paremtą vietos, regiono ar nacionaliniais kultūros interesais;

įtvirtinti kultūrinio gyvenimo demokratinį koordinavimą, programinių institucijų, kultūrinių iniciatyvų ir kultūros vertybių išsaugojimo darbų finansavimą;

prioritetiškai remti profesionalių meno programų įgyvendinimą regionuose; skatinti bei remti apskričių kultūros ir meno programas;

puoselėti kultūros savivaldos formas, daugiau remti visuomeninių sambūrių, menininkų sąjungų, kultūros draugijų, asociacijų, tarybų, ne pelno organizacijų bei fondų parengtas ir įgyvendinamas kultūros programas;

siekti, jog autorių teises ginančios juridinės normos būtų visiškai suderintos su Europos Sąjungos intelektualinės nuosavybės apsaugos standartais;

kaupiti, analizuoti ir skleisti informaciją apie nūdienos kultūrinį gyvenimą ir saugotinas kultūros vertybes;

skatinti lietuvių kultūros pagrindu kylančias jaunimo menines iniciatyvas, tarptautinį kultūrinį bendradarbiavimą;

rūpintis, kad Lietuvos atstovybės užsienyje plačiau skleistų Lietuvos kultūrą ir meną, formuotų mūsų kultūros įvaizdį.

Tautinių bendruomenių rėmimo srityje numatoma užtikrinti tinkamas sąlygas Lietuvoje gyvenančioms tautinėms mažumoms išsaugoti ir puoselėti jų tautinį identitetą. Tuo tikslu Vyriausybė numato:

padėti parengti ir įgyvendinti tautinių bendruomenių kultūrinio palikimo išsaugojimo ir populiarinimo programas;

skatinti tautinių bendruomenių kultūrinę saviraišką, remiant jų parengtas ir įgyvendinamas meno programas, taip pat sudaryti galimybes išmokti Lietuvos valstybinę kalbą, pažinti jos kultūrą ir istoriją, tapti pilnaverčiais valstybės, kurioje gyvena, piliečiais;

stiprinti tautinių mažumų istorijos atspindėjimą valstybinių muziejų ekspozicijose ir parodose, valstybės institucijų rengiamose ir įgyvendinamose istorinių tyrimų ir jų publikavimo programose;

stiprinti tautinių bendruomenių teisių juridinę apsaugą, ją suderinant su Europos Sąjungos tautinių mažumų teisės standartais.

4.2. Švietimas, mokslas ir studijos

Vyriausybė yra tos nuomonės, jog svarbiausieji dabarties uždaviniai švietimo ir studijų srityse yra:

kurti modernią krašto kultūros tradicijomis pagrįstą ir į bendrą Europos švietimo sistemą integruotą Lietuvos valstybės mokyklą;

toliau vykdyti nuoseklią švietimo ir studijų reformą, kad švietimas ir studijos taptų pamatiniu visuomenės pažangos veiksnium.

Vyriausybė numato:

suderinti Lietuvos švietimą ir studijas reglamentuojančius įstatymus su Europos Bendrijų teisės aktais, siekdama Lietuvos švietimo ir studijų sistemos integracijos į Europos Sąjungą;

parengti Mokslo ir studijų įstatymo pakeitimų projektą;

parengti profesinio mokymo, aukštųjų mokyklų ir neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstatymų projektus;

parengti, atsižvelgdama į mokyklos istorinį kelią ir siekdama didinti švietimo svarbą visuomenėje, Lietuvos mokyklos 600 metų jubiliejaus (1997 metais) valstybinę programą;

formuoti ir plėsti lanksčią, atitinkančią moksleivių gabumus, interesus ir polinkius, tėvų poreikius bei krašto sociokultūrinę situaciją ir tradicijas, švietimo įstaigų sistemą;

steigti naujas ikimokyklinės įstaigas, mokyklas, suaugusiųjų švietimo, vaikų ir jaunimo papildomojo ugdymo institucijas Rytų Lietuvoje, sudaryti sąlygas mokytis gimtąja kalba visiems to pageidaujantiems šio krašto (Vilniaus, Šalčininkų, Švenčionių, Ignalinos rajonų) gyventojams;

nuosekliai pertvarkyti bendrojo lavinimo mokyklų ugdymo turinį: parengti švietimo reformos nuostatas atitinkančias bendrąsias programas, valstybinius išsimokslinimo standartus, vadovėlius ir knygas mokytojams;

pradėti įgyvendinti Lietuvos vidurinių, aukštesniųjų ir profesinių mokyklų kompiuterizavimo programą;

tobulinti švietimo vertinimo ir brandos egzaminų organizavimo sistemą, įsteigiant Nacionalinį egzaminų centrą;

siekdama užtikrinti, kad visi vaikai iki 16 metų privalomai mokytųsi bendrojo lavinimo ar kitose švietimo įstaigose ir racionaliau būtų naudojamos tam skirtos Lietuvos valstybės biudžeto lėšos, parengti vaikų nusikalstamumo prevencijos programą;

patvirtinti vaikų vasaros poilsio bei sanatorinio reabilitacinio gydymo organizavimo ir finansavimo tvarką;

pertvarkyti pedagogų rengimą Lietuvos aukštosiose ir aukštesniosiose mokyklose;

siekdama sumažinti kai kurių dalykų mokytojų stoką ir mokytojų, dirbančių ne pagal įgytą pedagoginę kvalifikaciją skaičių, toliau perkvalifikuoti pedagogus;

vykdyti profesinio rengimo sistemos reformą, pritaikyti šią sistemą rinkos sąlygoms, derinti ją su ūkio restruktūrizavimu ir naujų perspektyvių gamybos šakų plėtojimu;

atnaujinti su Europos Sąjungos valstybių teikiama parama mokymo įstaigų, rengiančių specialistus prioritetinėms ūkio šakoms, programas, mokymo priemones ir įrangą, rengti mokytojus (dėstytojus) dirbti moderniais metodais;

parengti aukštojo profesinio išsilavinimo, teikiamo kolegijose, nuostatus, mokymo įstaigų, norinčių tapti kolegijomis, atestavimo tvarką;

parengti pagal UNESCO rekomendacijas valstybinio studijų ir mokymo programų registro nuostatus ir sukurti aukštojo, aukštesniojo ir profesinio mokslo programų informacinę duomenų bazę;

plėsti ugdymo įstaigų savivaldą, didinti jų finansinį savarankiškumą;

prognozuoti specialistų poreikį, tobulinti studijų kreditavimo sistemą, pritaikyti ją specialistų poreikiui tenkinti, reguliuoti studentų skaičių atsižvelgiant į realų specialistų poreikį bei realias valstybės biudžeto galimybes;

siekdama iš esmės pagerinti kvalifikuotų užsienio prekybos specialistų rengimą, 1996 metais peržiūrėti ir patobulinti aukštųjų mokyklų studijų programas, parengti vadybininkų stažuotų užsienyje programą;

diegti kompiuterizuotą mokslo ir studijų informacinę sistemą, sujungti ją su Europos valstybių kompiuterių tinklais;

įsteigti valstybės stipendijas studijoms ir mokslinėms stažuotėms užsienyje, kur būtų rengiami Lietuvai reikalingi specialistai;

remti užsienio lietuvių studijas Lietuvoje ir skatinti užsienio valstybių piliečių lituanistikos studijas;

plėsti ir skatinti tarptautinį studentų ir mokslininkų bendradarbiavimą, jų stažavimąsi pasaulio mokslo centruose, tobulinti užsienyje įgyto išsimokslinimo pripažinimo tvarką;

pradėti aukštųjų mokyklų studijų programų ekspertizę.

Vyriausybė, siekdama efektyviai naudoti intelektualinį potencialą Lietuvos ūkio ir kultūros reikmėms, numato:

pertvarkyti mokslo sistemą, atsižvelgdama į Lietuvos ir užsienio ekspertų išvadas;

kartu su Lietuvos mokslo taryba tobulinti mokslo ir studijų finansavimo sistemą – numatyti didesnę institucijų atsakomybę už teikiamas joms valstybės subsidijas, parengti pasiūlymus dėl tikslinio mokslo šakų finansavimo;

vykdyti priemones, užtikrinančias mokslo ir studijų institucijų veiklos koordinavimą, parengti tam reikalingus teisinius dokumentus;

plėtoti mokslo ir gamybos integraciją, skatinti naujų technologijų kūrimą ir diegimą gamyboje – aktyvinti Lietuvos inovacijų centro bei kitų inovacinių centrų veiklą ir dalyvauti tarptautinėse programose.

Žemės ūkio mokslas, mokymas ir konsultavimas bus plėtojami kaip nedaloma sistema, skleidžianti mokslo pasiekimus ir vertingą patyrimą. Vyriausybė remia žemės ūkio specialistų kvalifikacijos kėlimą, atsižvelgiant į perėjimo į rinkos ekonomiką sąlygas ir integravimosi į Europos Sąjungą reikalavimus, bei kaime dirbančiųjų perkvalifikavimą. Svarbiausioji mokymo žemės ūkio mokyklose kryptis – rengti ne tik kvalifikuotus ūkininkus ir kitus žemės ūkio darbuotojus, bet ir kitų kaimui reikalingų buitinio bei komunalinio ūkio aptarnavimo profesijų darbuotojus, suteikiant jiems kartu ir minimalius ūkininkavimo įgūdžius.

Vyriausybė remia žemės ūkio mokslinę techninę pažangą, skatins sukurti bendrą žemės ūkio mokslinę techninę informacijos sistemą.

4.3. Kūno kultūra ir sportas

Manydama, jog kūno kultūra ir sportas yra svarbios priemonės gyventojų sveikatai stiprinti, įvairaus amžiaus žmonių darbingumui išsaugoti, jaunimo užimtumui didinti, Lietuvos tarptautiniam prestižui įtvirtinti, Vyriausybė numato:

skatinti sveiką, fiziškai aktyvų žmonių gyvenimo būdą ir sudaryti sąlygas, kad kuo daugiau žmonių galėtų savo sveikatą stiprinti sveikatos klubuose, mokyklose, centruose, steigti miestuose, rajonuose Lietuvos sveikatos klubus, mokyklas, įsteigti sveikos gyvensenos metodikos ir propagavimo centrą;

skatinti Lietuvos moksleivius, jaunimą imtis aktyvios fizinės veiklos, sveikai gyventi, taip pat domėtis savo fiziniu pajėgumu ir jį stiprinti, ugdyti asmeninę kūno kultūrą, įsteigti Lietuvos kūno kultūros ženklą jaunimui;

parengti ikimokyklinio amžiaus vaikų fizinio aktyvumo didinimo programą, kuri remtųsi natūraliu vaikų aktyvumu, grūdintų juos ir stiprintų jų sveikatą, fizinį pajėgumą, įvairinti šio amžiaus vaikų fizinės pratybas;

tobulinti moksleivių, studentų, karių, policininkų kūno kultūros pamokų ir fizinio rengimo pratybų programas, pasiekti, kad kiekvienas moksleivis įgytų fizinio lavinimo įgūdžių, būtinų jam visą gyvenimą;

remti ir plėtoti moterų bei veteranų sporto judėjimą;

įgyvendinti Invalidų socialinės integracijos įstatymą, plėtoti žmonių, išstiktų negalės, sportą, remti parolimpinį ir specialųjį olimpinį judėjimą;

tobulinti sporto mokyklų, sporto klubų ir sporto centrų darbą, kad būtų atrinkti gabūs jaunuoliai ir jiems sudarytos kuo geriausios sąlygos kelti savo sportinį meistriškumą;

tobulinti sporto varžybų sistemą, sportininkų treniruočių procesą, skatinančius jaunimą siekti sportinio meistriškumo, sporto kompleksinius renginius panaudoti sporto meistriškumui didinti;

užtikrinti Lietuvos Respublikos sportininkų parengimą olimpinėms žaidynėms, pasaulio ir Europos čempionatams, pirmenybėms bei kitoms svarbiausioms tarptautinėms sporto varžyboms;

gerinti kūno kultūros ir sporto specialistų atranką, rengimą, profesinį tobulinimąsi, kad didėtų sporto darbuotojų atsakomybė už darbo kokybę ir rezultatus, vykdyti sporto trenerių licencijavimą;

parengti racionaliais kriterijais paremtą finansavimo sistemą, kuri skatintų sporto federacijas, sąjungas, asociacijas siekti kuo geresnių rezultatų bei dalyvių gausumo sporto renginiuose, biudžeto lėšas pirmiausia skirti prioritetinių sporto šakų sportininkams ugdyti ir talentingiems sportininkams rengti.

4.4. Jaunimo politika

Svarbiausias Vyriausybės uždavinys jaunimo politikos srityje – sudaryti tinkamas demokratiškos, pilietiškos ir intelektualios asmenybės formavimosi sąlygas, skatinti jaunimą aktyviai dalyvauti politiniame, ekonominiame, socialiniame ir kultūriniame visuomenės gyvenime. Įgyvendindama šį tikslą, Vyriausybė toliau sieks spręsti aktualiausius jaunimo politikos klausimus:

- remdama jaunimo pilietinės iniciatyvas;

- skatindama jaunimo laisvalaikio ir užimtumo organizavimą;

- remdama jaunimo tarptautinį bendradarbiavimą;

Seimui pritarus Valstybinei jaunimo politikos koncepcijai, Vyriausybė parengs ir patvirtins Jaunimo politikos įgyvendinimo programą.

4.5. Archyvai

Archyvų srityje Vyriausybė numato:

- parengti ir patvirtinti naujojo Archyvų įstatymo poįstatyminius aktus;

- iš Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro galutinai perimti Lietuvos archyvų departamento žinion buvusio KGB LTSR padalinio archyvinius dokumentus;

- gerinti dokumentų saugojimo sąlygas, užtikrinti Ypatingosios valstybinio archyvų fondo dalies dokumentų perkėlimą į techninius reikalavimus atitinkantį pastatą;

- tobulinti institucijų raštvedybos sistemą, parengti tipinių dokumentų saugojimo terminų vardyną;

- kurti informacinę sistemą – Lietuvos archyvų fondo sąvadą;

- spręsti pagrobų ir išvežtų Lietuvos archyvų grąžinimo klausimus.

5. APLINKOS APSAUGA

Vyriausybė sieks, kad būtų išlaikoma pusiausvyra tarp Lietuvos gamtinio potencialo išsaugojimo ir kuo geresnio visuomenės poreikių tenkinimo, imsis priemonių, kad racionaliai bei efektyviai būtų naudojami gamtos ištekliai, mažėtų aplinkos tarša. Tuo tikslu Vyriausybė artimiausiuoju metu užbaigs

rengti ir patvirtins valstybinę aplinkos apsaugos strategiją, o pradėjusi ją įgyvendinti 1996 metais numato:

- toliau formuoti aplinkos apsaugos ir gamtos išteklių naudojimo teisinę sistemą, didinti ekonominių aplinkos apsaugos valdymo priemonių reikšmę, patikslinti esamus ir priimti naujus reglamentuojančius aplinkos teršimą sprendimus, kurie skatintų ūkio subjektus įgyvendinti aplinkos kokybę gerinančias priemones, pradėti rengti aplinkos kokybės ir į aplinką išmetamų iš stacionarių bei mobilių teršimo šaltinių medžiagų normatyvus ir standartus, siekti, kad šie standartai atitiktų Europos Sąjungos reikalavimus;

- kartu su savivaldybėmis siekti įgyvendinti priemones, kad būtų užbaigti statyti ir pradėti eksploatuoti Vilniaus, Palangos, Kelmės, Raseinių, Lazdijų, Šilalės bei Joniškio nuotakų biologinio valymo įrenginiai. Visokeriopai remti Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir kitų miestų nuotakų valymo įrenginių statybą. Siekdama efektyviau naudoti užsienio valstybių teikiamą finansinę paramą, lengvatinius kreditus bei kitas lėšas, įsteigti Aplinkos apsaugos investicijų fondą;

- tobulinti gamtinės aplinkos ir gamtos išteklių stebėjimo, tyrimų, įvertinimo bei kadastrų tvarkymo sistemą, parengti ir pateikti Seimui Aplinkos monitoringo įstatymo projektą;

- atsižvelgdama į Lietuvos ūkio raidos prognozę, iš esmės peržiūrėti Pavojingų atliekų tvarkymo programą ir organizuoti jos įgyvendinimą, priėmus Seime Atliekų tvarkymo įstatymą, imtis priemonių, kad greičiau būtų įrengtos regioninės pavojingų atliekų laikinojo saugojimo aikštelės Klaipėdoje, Šiauliuose ir Alytuje, steigti daugiau punktų šioms atliekoms, taip pat ir buitinėms bei antrinėms žaliavoms (iš jų kai kurioms didelių gabaritų namų apyvokos reikmenims) surinkti;

- toliau vykdyti netinkamų naudoti pesticidų tvarkymo programą, organizuoti šiuos darbus taip, kad per 1996 metus didžioji dalis esamų pesticidų būtų suvežta į centrinčius sandėlius, surūšiuota, nustatyta griežta jų apskaitos tvarka, taip pat išspręsti jų tolesnio saugojimo ir nukenksminimo klausimai. Cheminių medžiagų, galinčių žaloti aplinką, tvarkymui iš esmės pagerinti artimiausiuoju metu Vyriausybė pateiks Seimui cheminių medžiagų įstatymo projektą;

- įgyvendindama Žemės gelmių įstatymo nuostatas, parengti ir patvirtinti naują žemės gelmių išteklių naudojimo tvarką, sugriežtinančią šių išteklių naudojimo kontrolę bei atsakomybę už pažeistų žemių rekultivavimą, o ypač vertingiems gamtos ištekliais (naftai, durpėms, kvarciniam smėliui ir kitiems) nustatyti naudojimo limitus ir sąlygas. Pateikti Seimui Žemės gelmių įstatymo papildymus;

geriau tvarkyti saugomas teritorijas, sudaryti sąlygas išsaugoti biologinę įvairovę, ypač didelį dėmesį skirti šių teritorijų žemės reformos žemėtvarkos projektų analizei ir įvertinimui, tuo tikslu parengti ir pateikti Seimui Saugomų teritorijų įstatymo pataisas, taip pat priimti sprendimą dėl regioninių parkų valdymo, paspartinti saugomų teritorijų teritorinio planavimo dokumentų rengimą ir 1996 metų II pusemetyje patvirtinti Aukštaitijos, Dzūkijos, Žemaitijos nacionalinių ir kai kurių regioninių parkų planavimo schemas. Parengti teisės aktus, reguliuojančius automobilių tranzitą per Kuršių neriją;

rengti teisės aktų dėl lengvatų bei kompensacijų teikimo gyventojams už valstybės nustatytus ūkinės veiklos apribojimus saugomose teritorijose projektus;

parengti pasiūlymus dėl Lietuvos prisijungimo prie tarptautinių konvencijų gyvosios gamtos apsaugos, pavojingų atliekų tvarkymo, poveikio aplinkai vertinimo ir kitais klausimais (Bernos, Bonos, Bazelio, Espoo ir kitos konvencijos), vadovaudamasi priimtų tarptautinių įsipareigojimų reikalavimais, patvirtinti Jungtinių Tautų bendrosios klimato kaitos konvencijos įgyvendinimo nacionalinę strategiją bei teisės aktus, reglamentuojančius ozono sluoksnį ardančių medžiagų vartojimą, importą bei eksportą;

pradėti gaminių (produkcijos) aplinkosauginį ženklinimą pagal Europos Sąjungos reikalavimus;

pradėti rengti ekologinio švietimo, aplinkosaugos mokymo ir visuomenės informavimo programą ir įgyvendinti priemones šiai veiklai koordinuoti.

6. TEISINĖ POLITIKA, TEISĖTVARKOS IR TEISĖSAUGOS GERINIMAS

Vyriausybė toliau sieks aktyviai įgyvendinti teisinę politiką, kurios tikslas – gerinti Lietuvos Respublikos Konstitucijoje numatytų pagrindinių žmogaus asmeninių, socialinių, ekonominių, pilietinių ir politinių teisių bei laisvių apsaugą, jų realizavimą.

Įgyvendindama svarbiausiuosius teisinės politikos uždavinius, Vyriausybė numato:

toliau vykdyti teisinės sistemos reformą, tobulinti jos įgyvendinimą, šalinti spragas;

užtikrinti, kad įstatymai ir kiti teisės aktai būtų vykdomi;

gerinti teisėtvarką valstybės valdymo, vietos savivaldos institucijų, fizinių ir juridinių asmenų veikloje;

stiprinti teisėsaugą, nusikalstamumo kontrolę ir prevenciją;

aktyvinti ir remti teisės mokslą bei teisėtyrą; plėsti kvalifikuotų teisininkų rengimą.

Rengiamų įstatymų projektai bei galiojantys įstatymai bus derinami su Lietuvos Respublikos Konstitucija, Europos Bendrijų teisės aktais, tarptautinėmis konvencijomis bei sutartimis, kurių dalyvė Lietuva yra arba ketina būti. Bus skiriamas dėmesys dvišalių teisinės pagalbos sutarčių su Europos taryba sudarymui, konvencijų baudžiamosios teisės klausimais pasirašymui ir ratifikavimui.

Siekdama suaktyvinti nacionalinės teisės sisteminimą, kodifikavimą, Vyriausybė skirs reikiamą dėmesį naujų Lietuvos Respublikos kodeksų, kitų svarbiausiųjų įstatymų privatinės, civilinės, viešosios, administracinės bei baudžiamosios teisės srityse parengimui, jų suderinimui. Dar šiam Seimui Vyriausybė numato pateikti naujus Civilinio, Civilinio proceso, Baudžiamojo ir Baudžiamojo proceso kodeksų projektus, taip pat parengti teisės aktus, būtinus Hipotekos įstatymui įgyvendinti ir hipotekos įstaigų sistemos funkcionavimui užtikrinti, sudaryti naują Gražintinuose savininkams namuose, jų dalyse, butuose gyvenančių nuomininkų aprūpinimo butais programą.

Vyriausybė didins ministerijų, kitų valstybės, vietos savivaldos institucijų, valdininkų, juridinių ir fizinių asmenų personalinę atsakomybę už įstatymų, Vyriausybės nutarimų, kitų teisės aktų vykdymą, teisėtvarkos bei darbo drausmės užtikrinimą, griežtins teisėsaugos institucijų pareigūnų atsakomybę už įstatymų ar tarnybos etikos pažeidimus. Šiuos klausimus numatoma nuolat svarstyti Vyriausybės posėdžiuose.

Viena svarbiausiųjų teisinės sistemos reformos tobulinimo krypčių – sudaryti būtinas socialines, organizacines bei materialines technines sąlygas funkcionuoti šiai sistemai. Tuo tikslu numatoma sukurti teisėsaugos institucijų darbuotojų profesinio tobulinimosi sistemą, numatyti ir įgyvendinti konkrečias priemones jų kvalifikacijai kelti. Artimiausiuoju metu Teisingumo ministerijoje numatoma įsteigti teisėjų mokymo centrą.

Vyriausybė skirs reikiamą dėmesį tam, kad būtų stiprinama teisminės valdžios, Vidaus reikalų ministerijos, kitų teisėsaugos institucijų ir jos įstaigų materialinė techninė bazė.

Vienas iš specifinių ir aktualiausių Vyriausybės teisinės politikos uždavinių – nusikalstamumo kontrolės ir prevencijos stiprinimas. Jau yra priimtos ir bus toliau įgyvendinamos Ekonominių nusikaltimų prevencijos ir kontrolės, Nusikaltimų asmeninei (privatinei) nuosavybei kontrolės, Kovos su transporto priemonių vagystėmis kompleksinė, Liudytojų ir nukentėjusiųjų apsaugos nuo nusikalstamo poveikio, kitos tikslinės programos. Parengtos antikorupcinės priemonės, kuriose numatoma įgyvendinti kompleksą teisinių, organizaci-

nių finansinių, ekonominių bei metodinių informacinių priemonių nusikaltimų, susijusių su korupcija, atskleidimui ir prevencijai stiprinti.

Vyriausybė numato ir toliau vykdyti aktyvią nusikalstamumo kontrolės politiką. Svarbiausioji šios politikos kryptis – nuosekliai formuoti valstybinę teisės pažeidimų prevencijos sistemą, kuri leistų sutelkti visas valstybines institucijas ir visuomenines organizacijas, kad jos kryptingai dirbtų šalinamos nusikalstamumo priežastis ir sąlygas, visų pirma ekonominėmis ir socialinėmis priemonėmis. Tuo tikslu bus siekiama suteikti tęstinumo pobūdį jau pradėtoms vykdyti strateginėms nusikalstamumo kontrolės programoms, numatyti jų valdymo mechanizmą. Bus skatinama visuomenės iniciatyva kovoje su nusikalstamumu. Pradėta koordinuoti suinteresuotų valstybinių institucijų veikla sprendžiant nepilnamečių nusikalstamumo problemą. Numatoma kompleksiskai spręsti nepilnamečių teisių apsaugos ir jų nusikalstamumo prevencijos, taip pat linkusių nusikalsti asmenų adaptacijos visuomenėje klausimus. Bus rengiami nusikalstamumo kontrolę ir prevenciją reglamentuojantys įstatymai, atitinkantys dabartines sąlygas bei tarptautinę praktiką, taip pat rengiamos ir įgyvendinamos atitinkamos programos, pagrįstos mokslinėmis prognozėmis bei rekomendacijomis.

Vyriausybė toliau aktyviai kovos su organizuotu nusikalstamumu, numatys teisinės bei socialinės priemonės, neleidžiančias plisti kriminaliniam profesionalizmui, stiprins šioje srityje visų teisėsaugos institucijų sąveiką ir skatins tarptautinį bendradarbiavimą.

Siekdama užtikrinti, kad stabiliai dirbtų bankai, laiku būtų grąžinti gyventojams visi indėliai, Vyriausybė įpareigos teisėsaugos institucijas imtis aktyvesnių priemonių negrąžintoms paskoloms išieškoti ir prevenciniam darbui stiprinti.

Atsižvelgdama į tai, kokią didelę žalą valstybės ekonomikai, finansams bei prestižui daro kontrabanda, Vyriausybė ne tik stiprins teisinės ir administracinės kovos su ja priemones, bet ir tobulins mokesčių ir muitų sistemą, gerins valstybės sienos apsaugą bei ryšius su kaimyninių valstybių atitinkamomis institucijomis.

Vyriausybė vykdys valstybės sienos demarkavimo darbus, taip pat valstybės sienos apsaugos kompleksinės sistemos metmenų įgyvendinimo priemones.

Vyriausybė skatins teisės mokslo ir studijų institucijas sutelkti fundamentaliuosius ir taikomuosius mokslo tyrimus svarbiausiems teisinės politikos, teisėtvarkos, teisėsaugos, nusikalstamumo kontrolės ir prevencijos uždaviniams spręsti, numatys priemones šių tyrimų finansavimui ir organizavimui gerinti.

7. KRAŠTO APSAUGA

Vienas iš svarbiausiųjų valstybės saugumo ir gynybos politikos uždavinių – šalinti išorės ir vidaus grėsmę jos valstybingumui, efektyviai priešintis visokiai ginkluotai jėgai, grasinančiai jos suverenitetui ir teritoriniam vientisumui, teisėtai išrinktai Lietuvos valdžiai, taip pat suverenitetui ir teritoriniam vientisumui tų valstybių, su kuriomis Lietuva susijusi tarptautiniais įsipareigojimais.

Valstybės saugumo ir gynybos politikos srityje Vyriausybė numato:
dalyvauti tarptautiniuose saugumo ir stabilumo didinimo procesuose;
mobilizuoti valstybę, jos institucijas, visuomenę šalies saugumui užtikrinti ir kaupti reikiamus išteklius;
užtikrinti valstybės sienos apsaugą.

Tuo tikslu Vyriausybė sieks:

dalyvauti Jungtinių Tautų Organizacijos struktūrinių padalinių darbe ir šios organizacijos vykdomose taikos palaikymo, paieškos ir gelbėjimo, humanitarinės pagalbos bei kitose operacijose;

dalyvauti Šiaurės Atlanto Sutarties Organizacijos (NATO) programose, užtikrinančiose demokratinę kariuomenės kontrolę bei įgalinančiose šalies karines pajėgas veikti išvien su NATO daliniais. Tuo tikslu dalyvauti NATO taikos įgyvendinimo misijose;

prisidėti prie Vakarų Europos Sąjungos veiklos, gynybos politikos planavimo;

dalyvauti Europos Saugumo ir Bendradarbiavimo Organizacijoje ir jos sudedamosiose dalyse, ypač tose, kurios skirtos saugumui didinti (įgyvendinant 1992 metų Vienos dokumentą ir kt.);

dalyvauti Šiaurės Atlanto Bendradarbiavimo Tarybos (NACC) darbe;

dalyvauti programoje „Partnystė taikos labui“ bei jos planavimo ir peržiūros procese;

dalyvauti kituose procesuose, skirtuose saugumui didinti pasaulio, Europos ir regiono mastu;

plėtoti Lietuvos, Latvijos ir Estijos gynybinį bendradarbiavimą, tęsti Baltijos valstybių taikos palaikymo bataliono kūrimą, koordinuoti veiklą oro erdvės kontrolės srityje;

intensyvinti karinį bendradarbiavimą su Vidurio Europos valstybėmis, sudaryti dvišalio bendradarbiavimo sutartis. Kurti bendrą Lietuvos ir Lenkijos taikos palaikymo batalioną;

plėtoti bendradarbiavimą įgyvendinant dvišales karinio bendradarbiavimo sutartis su JAV, Didžiąja Britanija, Vokietija, Prancūzija, Danija, Norvegija ir Turkija;

siekti sudaryti karinio bendradarbiavimo sutartis su kitomis NATO valstybėmis: Italija, Belgija, Nyderlandais, Liuksemburgu, Graikija, Ispanija, Portugalija ir Kanada.

Vyriausybė tobulins krašto apsaugos ir valstybės saugumo institucijas, ypač rūpindamasi jų veiklos kokybe, profesionalumu bei efektyvumu. Tuo tikslu bus parengta krašto apsaugos sistemos plėtros programa.

Vyriausybė sieks paspartinti teisinių pagrindų gynybos ir saugumo klausimais kūrimą – Mobilizacijos ir mobilizacinio rezervo rengimo įstatymo, Karinės prievolės įstatymo projektų, valstybinių mobilizacinių ir gynybos planų rengimą. Bus kaupiami materialiniai, energetikos ištekliai bei informacija, rengiami specialistai valstybės saugumui didinti. Vyriausybė sieks valstybinių ir visuomeninių organizacijų sąveikos krašto apsaugos srityje.

8. UŽSIENIO POLITIKA

Vyriausybė pagal suteiktus įgaliojimus sieks toliau įgyvendinti svarbiausius Lietuvos Respublikos užsienio politikos tikslus – užtikrinti valstybės nacionalinį saugumą, formuoti, realizuoti ir ginti jos ekonominius ir politinius interesus santykiuose su kitomis valstybėmis, taip pat rūpintis Lietuvos Respublikos piliečių teisių ir teisėtų interesų apsauga bei gynimu užsienyje.

Svarbiausias Lietuvos Respublikos užsienio politikos bruožas – jos visapusiškumas ir nepriklausomumas, subalansuoti politiniai, ekonominiai ir ekologiniai interesai.

Savo užsienio politika Lietuva sieks draugiškų ir abipusiškai naudingų santykių su visomis valstybėmis, vadovaudamasi valstybių suverenios lygybės, jėgos arba grasinimo jėga nenaudojimo, sienų neliečiamumo, valstybių teritorinio vientisumo, taikaus tarptautinių ginčų sprendimo, tautų lygiateisiškumo ir apsisprendimo, valstybių bendradarbiavimo, žmogaus teisių bei pagrindinių laisvių gerbimo ir kitais tarptautinės teisės principais.

Vyriausybė, vykdydama užsienio politiką, vadovausis šiais Lietuvos Respublikos užsienio politikos prioritetais:

draugiškų, abipusį pasitikėjimą ir politinį bei ekonominį bendradarbiavimą skatinančių santykių su kaimyninėmis šalimis plėtojimu, užtikrinančiu Lietuvos Respublikos saugumą, teritorinį vientisumą ir ekonominį klestėjimą;

užsienio politikos subalansavimu ir perorientavimu – tolesniu ekonominės priklausomybės nuo Nepriklausomų Valstybių Sandraugos šalių, ypač apsirūpinant strateginiais ištekliais, mažinimu, politinių ir ekonominių santykių su Vakaraus plėtojimu;

abipusiškai naudingų politinių ir ekonominių santykių su Europos Sąjunga, valstybėmis – esamomis ir būsimomis Europos Sąjungos narėmis plėtojimu, kuris sudarys sąlygas pasiekti didesnį politinį ir ekonominį stabilumą, užtikrins šalies ekonomikos klestėjimą ir suteiks papildomų saugumo garantijų. Lietuvos užsienio politikos strateginis tikslas – pilnateisė narystė Europos Sąjungoje;

šalies saugumo užtikrinimu pirmiausia diplomatinėmis ir politinėmis priemonėmis – įstojimu į NATO, siekiant kolektyvinio saugumo garantijų, aktyviu dalyvavimu Jungtinių Tautų Organizacijos, Europos Saugumo ir Bendradarbiavimo Organizacijos, Vakarų Europos Sąjungos bei Šiaurės Atlanto Bendradarbiavimo Tarybos veikloje;

užsienio prekybos plėtojimu ir užsienio investicijų į Lietuvos ūkį skatinimu, racionalių užsienio valstybių teikiamos paramos naudojimu;

draugiškų dvišalių ir daugiašalių santykių su visomis Vakarų šalimis palaikymu ir pasitikėjimo atmosferos sudarymu, glaudesniu bendradarbiavimu su Šiaurės Amerikos valstybėmis, ypač su JAV, atsižvelgiant į šios šalies svarbą pasaulyje;

glaudesnių dvišalių ir daugiašalių santykių su Baltijos ir Šiaurės Europos valstybėmis plėtojimu, Baltijos laisvos prekybos zonos įkūrimu, Baltijos valstybių veiksmų koordinavimu siekiant integruotis į Europos Sąjungą ir rengiantis įstoti į Pasaulinę prekybos organizaciją;

ryšių su Lenkija ir kitomis Vidurio Europos valstybėmis plėtojimu, jų ekonomikos reformų ir integravimosi į Europą patirties perėmimu bei panaudojimu;

santykių su Rusija ir kitomis Nepriklausomų Valstybių Sandraugos šalimis grindimu lygiateisiškumo ir abipusės naudos principais, palankių prekybos sąlygų su šiomis šalimis nustatymu. Siekdama stabilumo Baltijos jūros regione, Lietuva suinteresuota, kad būtų palaipsniui demilitarizuojama Rusijos Federacijos Kaliningrado sritis;

ekonomiškai naudingų ryšių su Tolimųjų Rytų regiono valstybėmis, ypač su Japonija, Kinija, Pietų Korėja, plėtojimu.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos užsienio politikos tikslais, Vyriausybė numato:

- pagal Europos (Asociacijos) Sutarties nuostatas tęsti pasirengimą narystei Europos Sąjungoje, parengti Lietuvos integracijos į Europos Sąjungą strategiją;

- plėtoti santykius su NATO ir valstybėmis NATO narėmis gynybos, saugumo, stabilumo didinimo srityse, aktyviai dalyvauti vykdant "Partnerystės taikos labui" programą;

- veiksmingiau panaudoti Baltijos Ministrų Tarybos, Baltijos Asamblėjos, kitų trišalių institucijų potencialą, siekiant realizuoti bendrus Lietuvos, Latvijos ir Estijos interesus;

- aktyviau integruotis į Europos Tarybos konvencinę sistemą;

- efektyviau panaudoti esamą diplomatinę atstovybių potencialą;

- siekiant užtikrinti palankiausias prekybos su visais esamais ir potencialiais prekybos partneriais sąlygas, sudaryti tarptautinės prekybos sutartis;

- sudaryti dvišales investicijų skatinimo ir abipusės apsaugos sutartis su šalimis potencialiomis investitorėmis;

- intensyviau bendradarbiauti su tarptautinėmis politinėmis, finansinėmis ir ekonominėmis organizacijomis;

- aktyviai tęsti derybas dėl įstojimo į Pasaulinę prekybos organizaciją;

- laikantis sienų neliečiamumo ir teritorinio vientisumo principų, siekti delimituoti ir demarkuoti Lietuvos valstybės sieną su kaimyninėmis šalimis, priimti atitinkamus sprendimus dėl sienų režimo;

- racionaliai spręsti tranzito per Lietuvos Respublikos teritoriją klausimus – derinti politinius, ekonominius ir ekologinius valstybės interesus;

- efektyviai kontroliuoti migraciją;

- propaguoti Lietuvos, kaip stabilios, demokratiškos ir patrauklios užsienio investicijoms valstybės, įvaizdį;

- remti užsienio lietuvių ir jų organizacijas, padėti išsaugoti išeivių ir tremtinių tautinę savimonę;

- ginti Lietuvos ekologinius interesus, kad šalis būtų apsaugota nuo galimos ekologinės grėsmės.